

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Nuorten turvallisuuden vuoksi

Kemiläisten 8.luokkalaisten ja vanhempien mielipiteitä kotiintuloajoista ja
kotiintuloaikasuosituksista

Susan Hyry

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö

Lapsi- ja nuorisotyö

Sosionomi (AMK)

KEMI 2010

Tekijä:	Susan Hyry
Opinnäytetyön nimi:	Nuorten turvallisuuden vuoksi: Kemiläisten 8.luokkalaisten ja vanhempien mielipiteitä kotiintuloajoista ja kotiintuloaikasuosituksista
Sivuja (+ liitteitä)	50+8
<p>Opinnäytetyön kuvaus: Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kemiläisten nuorten kotiintuloaikoja ja nuorten sekä heidän vanhempinensa mielipidettä vuonna 2009 annetusta kunnallisista kotiintuloaikasuosituksista.</p> <p>Teoreettinen ja käsitteellinen esittely: Samalla tarkoitukseni oli perehtyä perhe-käsitteen muuttumiseen ja perheenjäsenten välisten suhteiden muutoksiin lasten saapuessa murrosikään. Kasvatusvastuun on sanottu siirtyvän koko ajan enemmän ja enemmän yhteiskunnan vastuulle ja tarkastelen opinnäytetyössäni myös kasvatuksen käsitettä ja edellä mainittua väitettä.</p> <p>Metodologinen esittely: Tutkimus on luonteeltaan kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä käytin kyselytutkimusta. Kyselyn kohderyhmät koostuivat kemiläisistä 8.luokkalaisista nuorista ja 7.-9.luokkalaisten oppilaiden vanhemmista.</p> <p>Keskeiset tutkimustulokset: Tutkimus osoitti, että vastaajajoukon vanhemmat ja 8.luokkalaiset oppilaat pitivät kotiintuloaikasuosituksia hyvänä asiana sellaisille perheille, jotka syystä tai toisesta eivät kykene asettamaan kotiintuloaikoja itse. Suositukset eivät olleet kuitenkaan muuttaneet 8.luokkalaisten vastaajien kotiintuloaikoja, eivätkä vanhemmat kokeneet tarvitsevansa tämän kaltaista tukea. Kaupunki voi tukea vanhemmuutta monenlaisilla muilla keinoilla, joita vanhemmat kyselyssä toivatkin hyvin esille.</p> <p>Johtopäätökset: Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että ainakin kyselyyn vastanneiden kotiintuloajat olivat kohdillaan ja yhtenäisessä linjassa suositusten kanssa. On kuitenkin olemassa myös niitä nuoria, joilta kotiintuloajat puuttuvat tai he eivät niitä noudata. Suosituksia vanhemmat pitivät pääasiassa sopivina, mutta viikonloppuisin ja lomilla kotiintuloaika oli monen mielestä liian myöhään. Nuoret ja vanhemmat eivät olleet juuri keskustelleet kotiintuloaikasuosituksista kotona.</p>	
<p>Asiasanat: kasvatus, kotiintuloaika, nuori, murrosikä, perhe,</p>	

Author:	Susan Hyry
Title:	For young people´s safety: 8th grade pupils´ and parents´ opinions of home-coming times and recommendations about homecoming times
Pages (+appendixes):	50+8
<p>Thesis description: The purpose of this study was to examine home-coming times of young people and youngster´s and parent´s opinions of recommendations about homecoming times.</p> <p>Theoretical summary: At the same time my intention was to study changes of the concept of family and family relations when children arrive in puberty. The responsibility of parenting is said to move more and more to the society and my thesis is also discusses the concept of upbringing and the argument above.</p> <p>Methodological summary: The study is quantitative. The data collection method I used is questionnaire survey. The subject group consisted of 8th grade pupils and 7th to 9th grade pupils' parents.</p> <p>Main results: The study showed that parents and 8th grade pupils considered homecoming time recommendations good for those families who for one reason or another are unable to set the homecoming time for themselves. The recommendations had not, however, changed the 8th grade respondents´ homecoming times, and the parents felt they needed such support. The municipality can support parenting skills by various other means, which the parents brought out pretty well.</p> <p>Conclusions: The study suggests that at least the respondents' home arrival times were in order and in line with the recommendations. However, there are also those young people who lack home-coming times, or they do not follow them. The parents considered the recommendations mainly appropriate, but on weekends and holidays the homecoming time was widely considered to be too late. Young people and their parents had not much been discussed the homecoming recommendations at home.</p>	
Key words: adolescent, family, homecoming time, puberty, upbringing	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1. JOHDANTO.....	5
2. METODOLOGINEN OSIO	7
2.1. Kvantitatiivinen tutkimus.....	7
2.2. Kyselylomaketutkimus	8
3. PERHE JA KASVATUS.....	10
3.1. Perheen ja kasvatuksen muutokset	10
3.2. Lapsipoliittiset muutokset Suomessa	14
3.3. Perheenjäsenten väliset suhteet	16
4. KOTIINTULOAJAT.....	19
4.1. Rajojen merkitys ja asettaminen.....	19
4.2. Muut kotiintuloaikoihin puuttumisen keinot	22
4.3. Kotiintuloaikasuositukset	23
4.4. Lasten ja nuorten kotiintuloaikoja koskevat käytännöt Etelä-Suomen läänin alueen kunnissa-tutkimuksen tuloksia	26
4.5. Kotiintuloaikakeskustelu kansainvälisessä valossa	31
5. KOTIINTULOAIKAKYSELYN TULOKSIA.....	34
6. YHTEENVETO JA POHDINTA	42
LÄHTEET	48
LIITTEET.....	51

1. JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoitteena on kartoittaa kemiläisten nuorten kotiintuloaikoja sekä nuorten ja heidän vanhempiansa mielipidettä kaupungin antamista kotiintuloaika suosituksista. Kaupungin antamissa suosituksissa alakoululaisten pitäisi olla kotona arkisin viimeistään kello 20 ja viikonloppuisin kello 22. Yläkoululaisten vastaavat ajat ovat arkisin kello 22 ja viikonloppuisin sekä lomilla kello 24.

Idean opinnäytetyöhöni liittyen nuorten kotiintuloaikoihin sain kuullessani, että Rovaniemellä ja Oulussa suositukset kotiintuloajoista ovat olleet olemassa jo muutamia vuosia. Opinnäytetyötä aloitellessani Kemin kaupunki päätti antaa suositukset kotiintuloajoista myös Kemissä.

Opinnäytetyössäni tarkastelen perheen ja kasvatuksen muutoksia. Lisäksi käsittelen perheenjäsenten välisiä suhteita ja niiden muutoksia, kun perheen lapset saavuttavat murrosiän. Perhe on ollut muutoksen tilassa 1970-luvulta lähtien; avioerot ovat lisääntyneet ja yksinhuoltajien sekä uusperheiden määrä on kasvanut. Perheiden lapsiluku on selvästi pienentynyt. Kysymyksiin, mikä on perhe ja mitä on kasvatus, on vaikea vastata lyhyesti, sillä kaikki määrittelevät sen eri tavoin.

Useiden yhteiskunnallisten muutosten seurauksena on julkisessa keskustelussa havaittu merkkejä kasvatusvastuun siirtymisestä yhä suuremman määrän vanhemmilta yhteiskunnan vastuulle. Yhteiskunnallisista muutoksista nostan esille muun muassa eduskunnassa 1970- ja 1980-luvuilla tehdyt aloitteet, joilla pyrittiin lapsiperheiden tukemiseen tulonsiirroilla ja palveluilla. 1990-luvun yhteiskunnalliset muutokset olivat kuitenkin varsin ankaria lapsia, nuoria ja lapsiperheitä kohtaan ja hiljalleen 1990-luvun loppupuolella alettiin puhua lapsiperheiden tukemisen sijasta vanhemmuuden hukassa olemisesta. Lähestynkin tätä aihetta opinnäytetyössäni poliittisten muutosten kautta.

Tutkimusmenetelmänäni käytin kyselyä, jonka suoritin Syväkankaan koulun 8.luokkalaisille toukokuussa 2010. Oppilaille tehdyn kyselyn lisäksi toteutin kyselyn myös oppilaiden vanhemmille. Kyselytutkimukseen päädyin, koska se on helppo tapa saada runsaasti tietoa monelta kohderyhmään kuuluvalta samanaikaisesti. Luvan kyselyn suorittamiseen pyysin Syväkankaan koulun rehtorilta. Ennen kyselyä hankin myös huoltajien luvan oppilaiden kyselyyn osallistumisesta. Kyselyiden vastausprosentit jäivät valitettavasti melko heikoksi, ja siksi saatuja vastauksia ei voida yleistää.

2. METODOLOGINEN OSIO

2.1. Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivista tutkimusta eli määrällistä tutkimusta voidaan kutsua myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Aineiston keräämiseksi kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetään yleensä tutkimuslomakkeita valmiine vastausvaihtoehtoineen. Asioita kuvataan numeeristen suureiden avulla ja tuloksia voidaan havainnollistaa erilaisin taulukoin ja kuvioin. (Heikkilä 2008, 16.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tutkimusongelman perusteella päätettävä, mikä on kohderyhmä ja millaista tiedonkeruumenetelmää tutkimuksessa käyttää. Vanhemmille tehty kysely toteutettiin www-kyselyinä, joka on nopeasti yleistynyt tapa toteuttaa tiedonkeruuta. Www-lomakkeiden teko vaatii kuitenkin usein asiantuntemusta ja tutkimuksen onnistuminen riippuukin kyselylomakkeen teknisestä toteutuksesta. (Heikkilä 2008, 18.) Kyselyssäni vanhemmilla oli vaikeuksia vastata kyselyyn ja sain heiltä useita yhteydenottoja asiasta. Kyse ei kuitenkaan ollut www-sivun toimimisesta, vaan koulujen ja vanhempien yhteydenpitoon kehitetty Wilma-ohjelma muutti kyselyni www-osoitetta, kun viestini lähetettiin oppilaiden vanhemmille.

Aikaisemmin tehtyjen tutkimusten aineistot voivat auttaa alkuun oman tutkimuksen aineistonkeruussa. Aikaisempien tutkimusten aineistoja käytetään usein oman aineiston vertailuun. Muualta saatuja aineistoja joudutaan usein muokkaamaan ja vertailtaessa niitä omiin tuloksiin, on huolehdittava vertailukelpoisuudesta. (Alkula & Pöntinen & Ylöstalo 2002, 53-54.)

Opinnäytetyössäni käytin aineistoa kerätessäni hyödyksi Timo Harrikarin tutkimusta lasten ja nuorten kotiintuloaikoja koskevista käytännöistä Etelä-Suomen läänin kunnissa. Tutkimuksessaan Harrikari esittää joitakin mielestäni hyviä yhteiskunnallisia

perusteita sille, miksi kotiintuloaikasuosituksia on Suomessa alettu antamaan. Käsittelen lyhyesti myös hänen saamiaan tutkimustuloksia ja vertailen niitä Kemin kaupungin tilanteeseen sekä omassa kyselyssäni saamiin vastauksiin.

Tutkimusjoukon muodostivat Syväkankaan koulun 8.luokkalaiset ja koulun 7.-9.luokkalaisten vanhemmat. Tutkimusjoukon numerusta on vaikea määritellä, koska oppilaiden vanhempien tarkkaa määrää on hankala arvioida. 8.luokkalaisia koulussa oli kyselyn aikaan 69, koko koulussa oppilaita 266. Otannan onnistuminen on keskeinen tekijä määrällisessä tutkimuksessa, jossa pyritään yleistämään tutkimuksessa saatuja tuloksia perusjoukkoon. Otannan koko riippuu aina perusjoukon koosta ja tutkittavasta asiasta. Kyselytutkimuksissa vastausprosentti jää usein toivottua pienemmäksi, mutta sitä voidaan yrittää parantaa tekemällä aineistonkeruuta esimerkiksi kouluissa tai käyttäen hyväksi muita jo valmiina olemassa olevia ryhmärakenteita. (Valli 2001, 101-102.)

Ennen kyselyn toteuttamista lähetin oppilaiden mukana vanhemmille viestin, jossa pyysin lupaa saada esittää kysymyksiä heidän lapsilleen. 8.luokkalaisista 23 suostui vastaamaan kyselyyn. Vanhemmille tarkoitettu kysely toteutettiin www-kyselynä ja kyselyyn vastasi 25 vanhempaa. Otoksen koko vaikuttaa siihen, miten tarkkoja tuloksia voidaan esittää. Jos perusjoukossa tutkittavien välillä on paljon vaihteluita ominaisuuksien suhteen, ei muutaman kymmenen hengen otoksesta voida tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä. (Heikkilä 2008, 75.) Koska vastausten määrä on niin pieni, ei saatuja tuloksia voida yleistää, vaikka otantajoukon vastaukset eivät kuitenkaan tässä tapauksessa poikenneet juuri toisistaan.

2.2. Kyselylomaketutkimus

Kyselylomaketutkimuksessa kysymysten tekemisessä tulee olla huolellinen, sillä ne luovat perustan koko tutkimuksen onnistumiselle. Kysymysten muoto voi aiheuttaa eniten virheitä tutkimustuloksiin, sillä jos vastaaja ei ajattele samalla tavalla kuin tutkija tarkoittaa, tulokset voivat vääristyä. (Valli 2001,100.) Väärinymmärtäminen onkin yksi

kyselytutkimuksen haaste, sillä kyselyyn vastaaja ei voi kysyä tarkennusta epäselvien kysymysten kohdalla. Tällöin vastaaja voi vastata epäselvästi tai väärin, esimerkiksi valitsemalla useamman vaihtoehdon. Tätä riskiä voidaan pienentää huolellisella vastausohjeilla ja selkeillä kysymyksillä. (Valli 2001, 102.)

Lomakkeen rakenteen laadinnassa tulee kiinnittää huomiota muun muassa sen pituuteen ja kysymysten lukumäärään. Jos lomake on liian pitkä vastaajat jättävät helposti vastaamatta kokonaan tai vastaavat huolimattomasti. Johdattelevia kysymyksiä tulee välttää. (Valli 2001, 100.) Yksi vaihtoehto kysymysten asetteluun on luoda valmiit vastausvaihtoehdot. Haastavaa tässä on se, että silloin tutkijan pitää ennalta osata arvioida, millaisia vastauksia vastaajat todennäköisesti antavat ja on tärkeää, että vastaajalle löytyy aina yksi sopiva vastausvaihtoehto. (Valli 2001, 110.) Suurin osa kyselylomakkeen kysymyksistä oli suljettuja, eli strukturoituja kysymyksiä. Suljettujen kysymysten tarkoituksena on helpottaa vastausten käsittelyä. Monesti kynnys vastata kyselyyn laskee, kun vastausvaihtoehdot ovat valmiina. Suljettujen kysymysten ongelmana on vastausten harkitsemattomuus ja ehdottomuus, sillä jos oikeanlainen vastausvaihtoehto puuttuu, voi vastaaja vastata kysymykseen virheellisesti tai jättää kokonaan vastaamatta. (Heikkilä 2008, 50-51.) Kyselyssäni suljetut kysymykset toimivat hyvin, koska vastaajajoukko koostui 14-15-vuotiaista nuorista. Heidän avoimien kysymysten vastaukset olivat varsin niukkoja. Vanhempien kyselyssä mukana oli enemmän avoimia kysymyksiä.

Kyselylomakkeen hyväksi puoleksi voidaan laskea se, ettei tutkija pääse vaikuttamaan olemuksellaan eikä läsnäolollaan vastauksiin. Luotettavuutta parantaa myös se, että kysymys esitetään jokaiselle henkilölle täysin samassa muodossa. (Valli 2001, 100.)

3. PERHE JA KASVATUS

3.1. Perheen ja kasvatuksen muutokset

Perhe on ollut muutoksen tilassa 1970-luvulta lähtien. Syinä ovat muun muassa lisääntyneet avioerot, yksinhuoltajuus ja uusperheet. Lapsiluku on selvästi pienentynyt, perhe-elämän painopiste on siirtynyt entistä enemmän kulutukseen ja tunnesuhteiden tärkeyden korostamiseen. (Jokinen & Saaristo 2006, 224.) Naimisiin meno on edelleen suosittua, ja kaikki arvojen mittaukset kertovat perheeseen kohdistuvasta kunnioituksesta. Perhe vastannee edelleen ihmisten yhteisöllisyyden tarpeeseen ja tarjoaa mahdollisuuden läheisiin ihmissuhteisiin. (Jokinen & Saaristo 2006, 200.)

Kysymyksiin, mikä on perhe ja mitä on kasvatusta, on vaikea vastata lyhyesti. Kaikki tietävät, mikä perhe on, mutta määrittelevät sen eri tavoin. Tämä johtuu siitä, että perhe ei enää hahmotu yksiselitteisesti eikä ole helppo keksiä sellaista uutta määritelmää, joka kattaisi kaikki vaihtoehdot. On olemassa tavallisia perheitä ja erilaisia yhdistelmiä perheestä. (Jokinen & Saaristo 2006, 222.)

Perheestä, kasvatuksesta ja perheen ihmissuhteista neuvotellaan jatkuvasti. Auktoriteettisuhteet aikuisten ja lasten välillä etsivät uusia suuntia, samoin miehen ja naisen välinen työnjako. Suurimpana haasteena pidetään juuri yksilöitymistä. (Jokinen & Saaristo 2006, 200.)

Suomalaisessa yhteiskunnassa päävastuun kasvatuksesta on perinteisesti nähty kuuluvan vanhemmille. Useiden yhteiskunnallisten muutosten ja molempien vanhempien työssäkäynnin lisääntyessä on julkisessa keskustelussa kuitenkin havaittu merkkejä kasvatustavustaan siirtymisestä yhä suuremman määrän vanhemmilta yhteiskunnan, pääosin päiväkodin ja koulun vastuulle. (Seppälä 2000, 7.) Nykyajan kasvattajat antavat kasvatukselle lukuisia määreitä. Niille yhteistä on se, että termi kasvattaa saa kielteisiä sävyjä. Suhde lapseen nähdään mieluummin kaverisuhteena kuin kasvatussuhteena.

(Jokinen & Saaristo 2006, 220-221.) Voidaan ajatella, että 1960-luvun vapaa kasvatusta onnistui siinä, että pääsimme eroon liian tiukasta kurista, jolla edellisiä sukupolvia on kasvatettu (Eskelinen 2000, 29-30). Eskelinen esittää, että perhe on ajettu ajattelemaan niin, että kasvattaminen on niin vaikeaa, ettei siihen kykene kuin ammattilainen. Tämän takia vanhempien on ollut helpompaa jättää kasvatusvastuu yhteiskunnan vastuulle. (Eskelinen 2000, 87.)

Koskaan aikaisemmin yhteiskunta ei ole huolehtinut lapsista ja nuorista niin hyvin kuin nyt. On esimerkiksi kymppiluokkia ja monenlaisia projekteja, joilla pyritään ehkäisemään syrjäytymistä ja lisäämään lasten hyvinvointia. Tämä ei kuitenkaan riitä, jos kodit jättävät oman kasvatusvastuunsa hoitamatta. Ongelmat tulevat vastaan myöhemmin (Eskelinen 2000, 26.) Toisaalta monia kuntia vaivaa usein resurssipula ja siksi lapsille ja nuorille suuntautuvat palvelut voivat olla puutteellisia tai vaikeita tarjota kaikille niitä tarvitseville.

Eskelinen on mielestäni aika kärjistäen sitä mieltä, että olemme tottuneet siihen, että yhteiskunta hoitaa kaikki ikävät asiat. Tällainen asennoituminen näkyy hänen mielestään kodeissa ja monien viranhaltijoiden asennoitumisessa kasvatuksellisiin asioihin. (Eskelinen 2000, 26.) Tämä on hänen mielestään johtanut siihen, että aikuiset eivät enää uskalla olla mitään mieltä asioista. He eivät uskalla ottaa kantaa, puhumattakaan siitä, että uskaltaisivat sanoa jonkin asian olevan väärin. Aikuiset eivät tiedä, miten heidän pitäisi suhtautua kasvatukseen. (Eskelinen 2000, 86.)

Perheen sisäisissä eri-ikäisten välisissä vuorovaikutusmalleissa korostuvat nuorekkuus, kommunikaatio, puhuminen ja keskustelu. Kasvattamisesta ja auktoriteettisuhteista otetaan etäisyyttä. Vanhemmat pitävät itseään usein lastensa kavereina, ja myös nuoret mieltävät samantapaisesti suhteensa vanhempiin. (Jokinen & Saaristo 2006, 220-221.)

Yksi syy kasvatukseen on yksilön oikeuksia voimakkaasti korostava ajattelutapa. Sen syntymiseen ovat vaikuttaneet monet asiat, kuten Suomen siirtyminen

maatalousyhteiskunnasta teollistumisen kautta tietoyhteiskunnaksi. Väestö on muuttanut maalta kaupunkeihin. Eri sukupolvet ovat etääntyneet toisistaan kun välimatkat ovat kasvaneet. Taloudellisesta hyvinvoinnista on tullut tärkeä päämäärä. Yksilöllisyyden arvostus on noussut ja yhteisöllisyyden arvostus on laskenut. (Eskelinen 2000, 89-90.) Eskelinen näkee lasten ja nuorten ongelmien perimmäiseksi syyksi juuri perheen ja kodin merkityksen vähenemisen (Eskelinen 2000, 92.) Lapset ja nuoret nähdään mieluummin itsekasvautuvina ihmisinä, jotka oppivat kokemusten myötä. Käsitukset liittyvät läheisesti yksilöllisyyttä ja yksilöllisiä valintoja korostavaan ajatteluun, jonka mukaan identiteettityö ei lopu aikuisenakaan. (Jokinen & Saaristo 2006, 220-221.)

Sosiologia liittyy yksilöllisten arvojen korostumisen ilmiöön, jota 1960-luvulta lähtien on kutsuttu postmodernismiksi. Postmoderni yhteiskunta ei halua ankkuroitua jäykkiin rakenteisiin vaan ihannoii yksilöä. Yksilö tavoittelee vapautta irtaantumalla juuristaan. Postmoderni aika arvostaa tietotekniikkaa ja kommunikaatiota. Se kannustaa keskustelemaan arvoista, mutta jättää samalla jokaisen itsensä päätettäväksi, mitkä arvot ovat tärkeitä. Vanhempien ja isovanhempien suhteissa lapsiin syntyy yhteentörmäyksiä, kun vanhan yhteiskunnan kasvatit ja nykynuoret arvostavat eri asioita. (Eskelinen 2000, 90-91.)

Nuoruus on erityinen elämänvaihe, jonka pituus vaihtelee yksilöittäin ja kulttuureittain. Kulttuuri määrittelee sen, kuinka kauan nuoren on hyväksyttävää viettää nuoruuttaan. Länsimaisessa kulttuurissa nuoruuteen liittyvät elämäntavat voivat usein ilmetä pitkään. Nyky-yhteiskunnassa nuoret tulevat murrosikään entistä varhemmin ja toisaalta esimerkiksi pidentyneet koulutusajat sekä median luoma kuva nuoruudesta aiheuttavat sen, että nuoruus elämänvaiheena päättyy myös entistä myöhemmin. (Aaltonen & Ojanen & Vihunen & Vilén 1999, 12.)

Kärjistäen voidaan väittää, että nuoruudesta on tullut kaikkien elämänvaiheiden normi. Nuoruudesta itsestään haihtuu erityisyys, sillä se katoaa nuoruudesta ja siirtyy kattamaan lähes kaikki sukupolvet. Samalla aikuisuuden idea hämärtyy. (Jokinen & Saaristo 2006, 220.)

Murrosikä on normaali ikä itsenäistymiselle ja vanhemmista irtautumiselle. Vaikka murrosikäinen saattaa olla ulkoisesti iso, hän on sisäisesti vielä pieni. Hän haluaisi enemmän vapautta kuin mitä hän kykenee hallitsemaan. (Salminen 2005, 26.)

Meille Suomeen on hiipinyt muista maista poiketen ilmiö, jossa osa lapsista alkaa irtautua kodista ikävaiheessa, joka ei ole vielä kehityksellisesti itsenäistymisen ja kotoa irtautumisen ikä. Yksitoista- tai kaksitoistavuotiaan elämän painopiste saattaa siirtyä kodin ulkopuolelle kavereihin ja harrastuksiin ja suhde vanhempiin etäännyy. Murrosiässä näihin lapsiin on vaikeampi saada otetta, koska lapsen ja vanhemman välinen suhde on päässyt etäännyttämään. (Salminen 2005, 26.) Suomalaiset nuoret itsenäistyvät tai heidät itsenäistetään liian varhain. Syinä tähän nähdään muun muassa suomalaisessa kasvatuskulttuurissa vallitsevat uskomukset siitä, että varhainen itsenäistyminen tuottaa psyykkisesti vahvoja aikuisia ja varhentunut murrosiän alkaminen vahvistaa tätä ajatusta. Työn ja perheen yhteensovittaminen voi tuottaa monissa perheissä ongelmia, joiden vuoksi lapset joutuvat pärjäämään yksin koulun jälkeen jo varsin nuorina. Tämä lisää nuoren itsenäisyyttä. Liian varhainen itsenäistäminen luo kuitenkin huonon pohjan itsenäistymiskehitykselle ja nuori on itsenäinen ainoastaan näennäisesti. Näennäisaikuinen nuori toimii kuten aikuinen, mutta hänen psyykkissosiaalinen kehityksensä ontuu. Nuoren identiteetti voi olla epäselvä ja hän on altis epäsosiaalisille vaikutteille ja erilaisille psyykkisille oireille myöhemmin elämässä. (Rönkä & Poikkeus & Viheräkoski 2002, 99.)

Opinnäytetyötä tehdessäni mieleeni nousi ajatus, ovatko kaikki puheet kasvatusvastuun siirtymisestä yhteiskunnan vastuulle ja vanhempien auktoriteetin puuttumisesta vain turhaa murehtimista? Kuitenkin suurin osa vanhemmistamme osaa ja kykenee hoitamaan lapsensa itse ilman yhteiskunnan erityistä tukea. Tämä käy ilmi jo kyselyn vastauksissa, missä vanhemmat kertoivat, ettei kotiintuloaikoja ole tarve muuttaa, koska kotona jo olevat kotiintuloajat ovat sopivat. Onko kyseessä ennemminkin eri sukupolvien mielipide-eroista siitä, millaista on sopiva ja hyvä kasvatus?

Ehkä kyse onkin vain yhdestä vaiheesta kasvatuksen historiassa. Olisi vaikea uskoa, että vanhemmat eivät tänä päivänä osaisi ollenkaan kasvattaa lapsiaan vaan tarvitsisivat ammattilaisten tukea jopa rajojen asettamiseen. Paljon miellyttävämpää olisi ajatella, että kasvatustyyli on vain muuttumassa. Kymmenen vuoden päästä keskustelemme varmaan taas uusista kasvatukseen liittyvistä ongelmista. Huolestuttavaa toki on se, että yhteiskunnassa nuorten paha olo on selvästi kasvanut. Osasyys voidaan epäillä varmasti myös nuorten varhaista itsenäistymistä ja yksinoloa. Nuoret tarvitsevat rajat myös silloin, kun vanhemmat eivät ole niitä vahtimassa, vaan ovat esimerkiksi töissä. Kehittynyt tietotekniikka muuttaa nuoruutta ja vanhemmuutta. Tietokoneet ja kännykät tuovat sukulaisia ja kavereita lähemmäs ja yhteydenpito on helpompaa, vaikka toisaalta ne voivat toimia myös erottavina tekijöinä. Onko kuitenkin niin, että vanhemmista ja kasvatuksen hukassa olemisesta etsitään vain uutta syyllistä ja näkökulmaa nuorten pahoinvoinnin lisääntymiseen?

3.2. Lapsipoliittiset muutokset Suomessa

Suomessa 1960-luvun lopulta alkanutta, ja 1990-luvun alkuvuosiin jatkunutta lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin kohdistettua strategiaa voidaan nimittää hyvinvointipoliitikaksi. Hyvinvointia uskottiin voitavan tuottaa ennen kaikkea lapsiperheiden sosiaalisia ongelmia ennaltaehkäisevillä tulonsiirroilla ja yhteiskunnan tarjoamien palveluiden laajentamisella. (Harrikari 2006, 18.)

Eduskunnassa tehtiin 1970- ja 1980-luvulla toistuvasti aloitteita, joissa pyrittiin lapsiperheiden tukemiseen tulonsiirroilla ja palveluilla. Ne koskivat mm. lapsilisien korottamista, nuorille pareille tarkoitettujen kodinperustamislainojen järjestämistä ja monenlaatuista äitiyden tukemista. (Harrikari 2006, 19.) Suomalaista perhepolitiikkaa on leimannut 1970-luvulta lähtien naisten aseman parantaminen. Palveluita ja tulonsiirtoja on suunnattu erityisesti pienten lasten äideille siinä toivossa, että naiset voisivat paremmin sovittaa yhteen uran ja perhe-elämän. (Kontula 2004, 18.)

Uudenlaisten lapsiväestön hallinnointistrategioiden ilmaantumisen keskeinen vedenjakaaja on ollut 1990-luvun talouslama (Harrikari 2006, 19). Laman seurauksena julkiset menot kääntyivät nousuun, kun työttömien määrä lisääntyi ja työttömyysturvan ja toimeentulotuen menot lisääntyivät. Samaan aikaan lama vähensi verotuloja. (Kontula 2004, 18.) 1990-luvun yhteiskunnalliset muutokset olivat varsin ankaria lapsia, nuoria ja lapsiperheitä kohtaan. Muihin kotitalouksiin verrattuna lapsiperheiden toimeentulo heikkeni 2000-luvun alkuvuosiin tultaessa. (Harrikari 2006, 19.) Julkisten menojen leikkaukset kohdistuivatkin voimakkaimmin juuri työttömyysturvaan ja perhetukiin (Kontula 2004, 18).

1990-luvun loppupuolella on lähdetty rakentamaan uudenlaista kansallisen lapsipolitiikan linjausta. Lapsia ja lapsiperheitä koskevia yhteiskunnallisia tavoitteita ja keinoja alettiin muotoilla uudelleen. Lapsia ja lapsiperheitä koskeneet eduskuntaaloitteet lisääntyivät hiljalleen 1990-luvun loppupuolella, mutta niiden sävy oli muuttunut. Lapsiperheiden tukemisen sijasta alettiin puhua vanhemmuuden hukassa olemisesta. (Harrikari 2006, 19.)

Helsingin Sanomissa 8.10. uutisoitiin lapsiköyhyyden kasvusta. Lapsiperheiden etuuksia leikattiin rajusti 1990-luvulla, eikä noita leikkauksia ole vielä kukaan paikattu kokonaan. Lapsiköyhyys on lähes kolminkertaistunut 1990-luvun lamasta. Köyhyys koettelee erityisesti yksinhuoltajaperheitä. Kelan erikoistutkijan Mikko Niemelän mukaan tällainen kehitys on alkanut vuodesta 1995 lähtien kun köyhyys että tuloerot nousivat voimakkaasti. Tilanteen korjaamiseksi hänen mielestään pitäisi esimerkiksi minimi äitiyspäivärahoja ja työmarkkinatukea nostaa. (Helsingin Sanomat 2010)

3.3. Perheenjäsenten väliset suhteet

Vanhempien keskinäinen suhde muuttuu ja muokkaantuu lasten kasvaessa ja itsenäistyessä; ajatukset voivat kääntyä tulevaan ja mieleen voi palata muistoja menneisyydestä (Jarasto & Sinervö 1999, 74).

Lasten murrosikä koettelee usein vanhempien parisuhdetta. Vanhemmilla saattaa olla erilaiset käsitykset siitä, miten lapsia tuossa vaiheessa kasvattaa, kuinka varhain antaa mitään vapauksia, minkä ikäisiä kohdella vielä lapsina. (Jarasto & Sinervö 1999, 74.) On hyvä, jos vanhemmat voivat yhdessä keskustella ja pohtia sekä omaa suhdettaan ja toiveitaan sekä lasten kasvatukseen liittyviä kysymyksiä. Eräs tärkeä keskustelun aihe on rajat, koska niihin liittyy usein erilaisia näkemyksiä. Toinen saattaa pitää tärkeänä, että nuoren antaa kulkea vapaasti ja kokeilla asioita, toinen puolestaan voi ajatella, että nuoren kuuluu totella ja välttää kaikkia riskejä sisältäviä tilanteita. Yksiselitteistä ainoa oikeata linjaa ei näissä kysymyksissä ole olemassa; vanhemmuus on tasapainoilua vastuun ja vapauden antamisen sekä rajojen asettamisen välillä. Tärkeää on nuoren luonteen ja yksilöllisyyden huomioon ottaminen. Lapsia ei kannata tässäkään asiassa, ei edes samassa perheessä, kohdella samalla tavalla. (Jarasto & Sinervö 1999, 74-75.)

Joskus avioeroperheessä lasten suhde vanhempiin saa uusia sävyjä. Kotoa poissa oleva vanhempi saattaa muuttua yllättävän tärkeäksi. Uhkaukset muuttaa toisen vanhemman luo tuntuvat arkivanhemmasta hyvin kohtuuttomilta. Toisaalta suhde muualla asuvaan vanhempaan saattaa mutkistua, kun viikonloput halutaan viettää kavereiden kanssa eikä enää vierailulla toisen vanhemman luona. (Jarasto & Sinervö 1999, 65.) Uusperheissä vanhempien erilaiset näkemykset kasvatuksesta ja rajoista tuo mukanaan monia haasteita. Perheeseen voi kuulua molempien puolisoitten omia lapsia sekä yhteisiä lapsia. Rajoista pitää tällöin sopia usean vanhemman kanssa ja yhteistä linjaa voi olla haastava löytää. Tärkeää on, että kaikki aikuiset sitoutuvat noudattamaan samoja sovittuja sääntöjä.

Nuoren murrosikä muistuttaa vanhempia usein heidän omasta nuoruudesta. He ikään kuin elävät muistoissaan uudestaan läpi murrosikänsä, sen eri kokemuksia ja tunteita. (Jarasto & Sinervö 1999, 71.) Tosiasiassa suurin osa murrosikäisen aiheuttamista peloista ja huolista onkin vanhemman omia murrosiän tunteita (Porio 1992, 19). Se, millaista aikaa heidän oma murrosikänsä heille oli, vaikuttaa vanhempien kykyyn suhtautua omaan murrosikäiseen lapseensa. Vanhemmille voi nousta mieleen kipeitäkin tunteita, jotka liittyvät vuosien takaisin torjuttuihin tapahtumiin. (Jarasto & Sinervö 1999, 71.) Samaa sukupuolta oleva murrosikäinen voi aiheuttaa vanhemmassa suurempia tunteita ja reaktioita. Esimerkiksi isälle pojan murrosikä on usein vaikea kestää. Samalla isä seuraa tyttärensä kasvamista tyynenä ja ihmettelee, äidin reaktioita tyttären murrosikää kohtaan. Ilmeisesti saman sukupuolen myllerrys vie mukanaan syvemmin. (Porio 1992, 19.)

Lasten kasvu ja itsenäistyminen muuttaa perhesuhteita, mutta varsinkin naisten tilannetta, koska heillä voi nyt olla enemmän aikaa itselle kuin moniin vuosiin. Nainen on saattanut vieraantua omista tunteistaan ja tarpeistaan kuullakseen ja täyttääkseen perheen muiden jäsenten odotukset. Silloin itsen tutustuminen voi olla hyvin haasteellista, mutta toisaalta kiehtovaa. (Jarasto & Sinervö 1999, 72.)

Sisarusten väliset suhteet joudutaan määrittelemään uudestaan, kun ensimmäinen lapsi lähestyy murrosikää. Suhteeseen liittyy uusia tunteita laidasta laitaan entisten rinnalle; kateutta, vihaa, mustasukkaisuutta, kiintymystä, huolenpitoa ja yhteenkuuluvuutta. (Jarasto & Sinervö 1999, 76.)

Se, missä järjestyksessä lapset ovat syntyneet, antaa oman värinsä heidän elämäänsä. Esikoinen toimii usein tienraivaajana perheen muille lapsille. Vanhemmat saattavatkin vahtia häntä murrosiässä hyvin tarkasti. Nuoremman tullessa samaan ikään vanhemmilla on jo kokemusta siitä, mitä on olla murrosikäisen vanhempi ja he voivat ottaa asian paljon rauhallisemmin ja luottavaisemmin. (Jarasto & Sinervö 1999, 76.)

Perheen lasten murrosiät voivat olla hyvinkin erilaisia. Heidän voi olla vaikea ymmärtää toisiaan ja samaistua siihen, mitä toinen kokee. Erilaisuus herättää herkästi myös kateutta. Yhden lapsen mielestä sisar tuntuu päässeen helpommalla, eikä hänen ei ole tarvinnut kokea sellaisia asioita, mitä itse on saanut käydä läpi. Tosiasiassa molemmilla on saattanut olla aivan yhtäläillä suuret huolet ja vaikeudet. (Jarasto & Sinervö 1999, 76-77.)

On tärkeää, että vanhemmat eivät vertaile sisaruksia. Nuoresta tuntuu hyvältä saada edes kotona olla sellainen kuin on. Muiden nuorten joukossa hänen on usein kestettävä samanlaisuuden vaatimusten paineet. (Jarasto & Sinervö 1999, 77.) Mikä on oikeudenmukaista suhtautumista perheen eri lapsiin? Onko se sitä, että kaikilta vaaditaan samaa, vai sitä, että kutakin lasta kohdellaan tavalla, joka on oikeudenmukaista hänelle? Lapset voivat olla aika erilaisia ja heidän kykynsä poikkeavat toisistaan paljon. Joskus lapsia vertaillaan liikaa muihin sisaruksiin. Jokaisella lapsella on kuitenkin omat vahvuutensa ja haasteensa. (Alaja 2007, 42.) Mielestäni oikeudenmukaista suhtautumista perheen lapsiin on se, että esimerkiksi jokaiselta lapselta vaaditaan osallistumista kotitöihin omien kykyjensä mukaisesti. Oma mielipiteeni on se, että ei ole olemassa miesten ja naisten töitä vaan yhteisiä kotitöitä, joista jokaisen on kannettava vastuu ja osallistuttava ikätasoon nähden sopivalla tavalla. Rajojen asettamisen näkökulmasta toinen lapsista voi käyttäytyäkin hyvin rauhallisesti eikä viihdy myöhään ulkona, toinen taas voi mieluummin olla kavereiden seurassa ja kapinoida rajoja vastaan ankarammin. On kuitenkin tärkeää, että molemmat lapset noudattavat samoja sääntöjä eikä esimerkiksi niin, että rajoja vastaan kapinoija saa periksi asioita helpommin, koska vanhemmat eivät jaksaa vastustaa häntä. Jos taas toisen sääntöjä tiukennetaan hänen tekojensa takia, ei molempia voida rangaista tästä.

Sukupolvien ero perheessä on terveen perheen tuntomerkki. Niin myös se, että lapset välillä liittoutuvat aikuisia vastaan. Murrosiässä sisaruksilta saatu tuki voi muodostua entistäkin tärkeämmäksi. Sisarussuhteista voi muodostua usein kaikista siihen liittyvistä haasteista huolimatta yksi elämän pisimmistä ja tärkeimmistä ihmissuhteista. (Jarasto & Sinervö 1999, 77-78.)

4. KOTIINTULOAJAT

4.1. Rajojen merkitys ja asettaminen

Murrosikä on aikaa, jolloin nuori vähitellen tottuu pitämään enemmän huolta itsestään ja asioistaan. Kasvatuksen päämääränä on vastuullinen nuori aikuinen, joka osaa itse asettaa rajoja itselleen. Hän tietää, mikä on uhkarohkeaa tai laitonta, ja osaa käyttää tervettä järkeään. Hänellä on myös kykyä tuntee empatiaa toisia kohtaan ja nuori ymmärtää, että joku voi olla hänestä huolissaan. (Alaja 2007, 37-38.)

Aina vanhemman ei ole aina helppo tietää, kuinka paljon lapseen voi jo luottaa. Jotkut lapset ovat luonteeltaan varovaisempia, kun taas toiset ottavat riskejä ja noudattavat kavereiden tahtoa herkemmin. Murrosikäisillä on miltei epärealistinen luottamus siihen, ettei heille satu mitään eivätkä vaarallisetkaan asiat tunnu kaverijoukossa vaarallisilta. Luultavasti se, että on saanut kasvaa lapsuutensa järjestelmällisissä oloissa ja tottunut rajoihin, helpottaa murrosikävaiheita, jolloin rajojen noudattamatta jättäminen houkuttelee. (Alaja 2007, 37-38.)

On tärkeää, että perheessä on rajoja asioissa, kuten hyvän käytöksen noudattamisessa, täsmällisyydessä raha-asioissa, kouluasioista huolehtimisessa ja niin edelleen. Jos lapsia kasvatetaan sillä tyylillä, että ”tee mitä vain kunhan et kokeile huumeita”, niin sehän jää ainoaksi rikottavaksi rajaksi. (Alaja 2007, 40.)

Käskyttäminen ei ole paras kommunikointitapa murrosikäisen kanssa. Säännöt ja aikarajat on hyvä pyrkiä neuvottelemaan yhdessä lapsen kanssa. Nuoren kanssa voi keskustella luottamuksesta ja kertoa, että tilaa lapsen omille päätöksille annetaan sen mukaan, kuinka luotettava hän on. Jos lapsi pettää vanhempien luottamuksen, palataan taas taaksepäin ja harjoitellaan luottamusta pienemmissä asioissa, kunnes taas voidaan kokeilla isompaa vastuuta. (Alaja 2007, 38.)

Nuoressa rangaistus voi herättää enemmän uhmaa ja katkeruutta kuin toimia opetuksena, joku nuori taas voi kokea rangaistuksen melkein ylpeilemisen aiheena, koska se kertoo usein viestin, minusta välitetään. Lapsilla, joilla on vahva temperamentti, pakottaminen voi aiheuttaa sen, että he menevät aivan lukkoon tai pois tolaltaan. Näiden lasten kanssa keskustelu on paljon parempi keino. Murrosikäiset saattavat olla yllättävän sovinnollisia, kun heille puhuu sovinnolliseen tyyliin. (Alaja 2007, 33.)

Rajoja on hyvin vaikea asettaa lapselle, jos vanhemmat ovat itse rajattomia. Vastuuntuntoinen, itse itsestään huolta pitävän nuoren kasvattamisessa vanhempien esimerkki on tärkeä. Hyvän mallin antaminen rakentuu pieneltä tuntuvista asioista. Esimerkiksi vanhemmat ilmoittavat, mihin aikaan he tulevat kotiin ja jos aikatauluun tulee muutoksia, he ilmoittavat siitä. Vanhemmat näyttävät hyvää esimerkkiä lapsilleen pyrkimällä rajoittamaan järjettömiä mielitekojaan, kuten rahan tuhlaamista, rajatonta herkuttelua, yövalvomista ja niin edelleen. He välttävät vaarallisia ja laittomia asioita kuten ylinopeuden ajamista. Lapsi oppii kodin antamasta mallista. Itselleen rajoja asettaessaan vanhemmat toimivat monissa tapauksissa perheen kokonaisuuden hyväksi ja onneksi. (Alaja 2007, 40-41.)

Nopean kasvun kautena nuori tarvitsee enemmän unta. Nuoren voi olla vaikea hyväksyä tätä, koska haluaa valvoa myöhempään kuten aikuiset. Lisäksi kavereiden kanssa on mukavaa olla myöhään ulkona. Unen puute näkyy suorituskyvyn laskuna ja vähäinen nukkuminen voi heijastua oppimistuloksiin. Unen vähyys aiheuttaa keskittymishäiriöitä, rauhattomuutta ja jopa häiriökäyttäytymistä. (Aaltonen & Ojanen & Vihunen & Vilén 1999, 157-158.)

Tutkimuksen mukaan nuoret, joiden vanhemmat ovat asettaneet heille nukkumaanmenoajat kärsivät selvästi vähemmän masennuksesta ja itsetuhoisista ajatuksista. Vähäinen unen määrä nostaa masennuksen riskiä ja masennus vaikeuttaa puolestaan nukkumista. Amerikkalaisessa tutkimuksessa tutkittiin yli 15 000 nuoren kotien käytännöt vuosina 1994-1996. Niillä nuorilla, jotka menivät nukkumaan puolen

yön jälkeen, oli 24 prosenttia korkeampi riski sairastua masennukseen ja 20 prosenttia korkeampi itsetuhoisten ajatusten riski verrattuna nuoriin, jotka menivät nukkumaan kymmeneltä. Nuoret, jotka nukkuivat viisi tuntia yössä tai vähemmän, sairastuivat 71 prosenttia todennäköisemmin masennukseen ja heillä oli 48 prosenttia todennäköisemmin itsetuhoisia ajatuksia verrattuna kahdeksan tuntia yössä nukkuviin ikäluokkansa edustajiin. (American Academy of Sleep Medicine, 2010.)

Kotiintuloajat ovat erilaiset eri-ikäisille nuorille. Hyvin nuorille ne ovat aikaisia ja niiden noudattamista on syytä valvoa tarkemmin. Lähempänä täysi-ikäisyyttä olevat nuoret kulkevat enemmän omilla teillään myöhempään ja ovat välillä öitäkin poissa. Lähtijältä voi hyvin kysyä, milloin hän arvelee tulevasi kotiin. Tarkoitus on, että nuori vähitellen ottaa vastuun tulemisistaan. (Porio 1992, 44.)

Nuorisotutkimusseuran julkaisemassa kirjassa seiskalta kasille – nuoret ja vanhemmat muutoksessa toteutettiin kysely 8.luokkalaisille oppilaille ja yhtenä kohtana kyselyssä käsiteltiin nuorten suhdetta vanhempiin. 8.luokalle siirtymisen myötä nuoret kokivat saavansa vähemmän lämpöä ja hyväksyntää vanhemmiltaan. Riitely vanhempien kanssa ei lisääntynyt kuitenkaan merkittävästi. Tytöt riitelivät poikia enemmän vanhempien kanssa, erityisesti äidin. Syyksi tähän epäiltiin sitä, että tytöt eivät saa ääntään kuuluville perheissään ja heitä kontrolloitaisiin enemmän, esimerkiksi pojat saisivat olla myöhempään ulkona. Toisaalta kyselyyn vastanneet tytöt kertoivat poikia useammin saaneensa kannustusta omaan ajatteluunsa. (Rönkä & Poikkeus & Viheräkoski 2002, 98.)

Alaja (2007) on listannut kirjassaan hyviä neuvoja kotiintuloaikojen noudattamista varten. Murrosikäiset nolostelevat usein sitä, että kotoa soitetaan, kun kaverit ovat kuulemassa. Siksi nuoren kanssa voi olla parempi sopia, että hän itse soittaa jos haluaa lisää aikaa. Kun kavereiden kanssa on hauskaa, lapsi pelkää ehkä myös käskyä tulla heti kotiin. Ehkä on kavereiden kannalta helpompaa, jos sovitaan, että nuori itse soittaa kotiin tarvittaessa. Siltä varalta, että lastaan joskus joutuisi etsiskelemään, on hyvä tietää kavereiden vanhempien nimet ja puhelinnumerot. Pitää muistaa, että nuoret ottavat

usein mallia vanhemmistaan. Jos vanhemmat pitävät tapana kertoa lapsille, missä ovat, kenen kanssa ja milloin he tulevat kotiin, nuorten on helpompi ymmärtää, että vanhemmat haluavat samat tiedot lasten menoista. Jos lapsi tulee myöhässä kotiin, vanhemmat usein pelkäävät lapsen puolesta. Pelko purkautuu valtavana tunneryöppynä kun lapsi vihdoinkin tulee kotiin. Vanhempien tunneryöppy voi auttaa lasta ymmärtämään tilannetta odottavan vanhemman kannalta. Mutta jos vastaanotto on raivoisa joka viikonloppu, ei lapsen ole kovin houkuttelevaa tulla kotiin. Lapsi jää mieluummin kavereiden kanssa mahdollisimman myöhään, kenties siinä toivossa, että vanhemmat jo nukkuisivat. Nuoren on mukavampi tulla kotiin jos vanhemmat ovat esimerkiksi jättäneet ruokaa odottamaan nuoren tuloa. Tämä viestittää nuorelle, että hän on tervetullut kotiin. Vanhemmat voivat käydä hakemassa nuoren itse kotiin sovittuna aikana tai antaa hänelle rahaa, jolla nuori voi itse maksaa taksin. Nuoren voi olla helpompi lähteä illalla kotiin paikasta jossa ei viihdy, kun syyn voi laittaa vanhemman niskoille. Ne lapset jotka tietävät, kuinka paljon heistä välitetään, pitävät parempaa huolta itsestään, kuin ne jotka kokevat kotona välinpitämättömyyttä. Jos vanhin lapsi käyttäytyy järkevästi ja vastuullisesti, nuoremmat usein seuraavat mallia. Jos lapset ovat osoittaneet olevansa luottamuksen arvoisia, heille voi sallia enemmän itsenäisyyttä. (Alaja 2007, 105-107.)

4.2. Muut kotiintuloaikoihin puuttumisen keinot

Nuorten kotiintuloaikoihin puuttumisen muodot voidaan karkeasti jakaa vanhempien toimintaan vaikuttamiseen, nuorten toiminnan sääntelyyn ja viranomaisten keskinäisen yhteistyön tiivistämiseen. Vanhempiin vaikuttamisen keinoja ovat keskustelut vanhempainilloissa, vanhempainryhmätoiminta ja infokirjeet kotiin. Nuorten toiminnan sääntelyn keinoja ovat katupartioinnin lisääminen, nuorisotilojen aukioloaikojen sääntely ja nuorten ohjaaminen nuorisotiloihin sekä muun nuorisotyön tehostaminen. (Harrikari 2006, 38.) Viranomaisen yhteistyön tiivistämisestä yksi esimerkki on yhteisten pelisääntöjen asettaminen vanhempainyhdistysten tai koulujen toimesta. Alueen koulun oppilaiden vanhempien asettamalla tai sopimilla

kotiintuloaikasääntelyillä ei siis tarkoiteta tässä yhteydessä kunnallisia kotiintuloaikasuosituksia. (Harrikari 2006, 35.)

Kemiläisten vanhempien vastaukset kysymykseen, miten kaupunki voisi tukea kasvatusta olivat yhtenäisessä linjassa Harrikarin vanhempien vaikuttamisen keinojen kanssa. Vanhempien mielestä kaupunki voisi tukea nuorten kasvatusta tarjoamalla riittävät tukipalvelut niitä tarvitseville, esimerkiksi asialliset kouluterveydenhuollot, psykologipalvelut, lääkäripalvelut, ammattitaitoiset koulukuraattorit ja niin edelleen. Koulumaailma nousi vanhempien vastauksissa myös vahvasti esille, toivottiin päteviä opettajia, joiden jaksamista valvottaisiin, luokkakoot tulisi pitää pienempinä ja kouluympäristön olla terveellinen. Vanhemmat toivoivat, että kaupunki järjestäisi tai tukisi nuorille tarkoitettuja oleskelupaikkoja enemmän. Harrastustilat, joissa järjestettäisiin erilaisia tapahtumia ja joissa voisi oppia myös hyödyllisiä taitoja tulevaisuuteen, olivat haluttuja. Vanhemmat kokivat, että niiden tarpeellisuus korostui varsinkin viikonloppuisin ja loma-aikoina. Aukioloajat noudattelisivat kotiintuloaikasuositusten kanssa samaa linjaa. Koulujen vanhempainiltoja toivottiin enemmän sekä muuta yhteydenpitoa vanhempien ja kouluhenkilökunnan välille. Tämä laskisi vanhempien kynnystä ottaa yhteyttä opettajaan. Valtuutettujen pitämiä luentoja ja muita yhteistilaisuuksia, joissa ongelmiin, puutteisiin, vaikeuksiin, tai hyviinkin asioihin vanhemmat voisivat ottaa kantaa, haluttiin myös enemmän.

4.3. Kotiintuloaikasuositukset

Nykyajan nuori elää muuttuvassa yhteiskunnassa, jota sosiologit kutsuvat jälkimoderniksi yhteiskunnaksi. Se tarjoaa nuorille entistä parempia mahdollisuuksia, mutta toisaalta myös lukuisia riskejä ja uhkia. Yhteiskuntaamme on kutsuttu myös riskiyhteiskunnaksi. (Aaltonen & Ojanen & Vihunen & Vilén 1999, 42.)

Lasten ja nuorten kotiintuloaikoja koskevia käytäntöjä Etelä-Suomen läänin alueen kunnissa on tutkinut Timo Harrikari (2006). Tutkimuksessa kotiintuloaikatoiminta liitetään lapsia, nuoria ja lapsiperheitä koskevan sosiaalisen kontrollin laajempaan murrokseen ja siirtymään 1990-luvun alkupuolelle harjoitetusta hyvinvointipolitiikasta

kohti 1990-luvun lopun ja 2000-luvun alun riskipolitiikkaa. Kotiintuloaikasääntely ja -toiminta ymmärretään riskipolitiikalle ominaisena toimintakäytäntönä. (Harrikari 2006, 3.)

Etelä-Suomen lääninhallitus lähetti kunnan nuorisoasioista vastaavalle viranhaltijalle ja lautakunnalle vuonna 2005 kyselylomakkeen. Tutkimuksen aineistoa täydennettiin myös kuntakohtaisilla tilastotiedoilla sekä päätös- ja lehtiaineistoilla, joilla selvitettiin kotiintuloaikatoimintaan johtaneita tekijöitä. Seuraavissa kappaleessa käsittelem Harrikarin tutkimuksessaan esille nostamia perusteluita ja käsityksiä kotiintuloaikasuosituksista Suomessa.

Puuttumisen kulttuuri saa nimensä siitä, että sen perusajatus on uskomus siihen, että yhteiskunnan puuttumisella asioihin voidaan yhteiskuntaa suojella parhaiten. Vähäisten resurssien aikana merkittävin lapsia ja nuoriin suuntautuvan politiikan keino onkin varhainen puuttuminen. Kyse on käsitteestä, joka saapui Suomeen pitkälti rikosentorjunnan yhteydessä mutta laajeni sieltä nopeasti kaikenlaisten yhteiskunnallisten käytäntöjen toimintamalliksi aina päiväkodista vanhustenhuoltoon. (Harrikari 2006, 20.)

Varhainen puuttuminen ei ole vain yksittäinen menetelmä, vaan sen perusidea voidaan soveltaa monella eri tavalla. Varhaista puuttumista voidaan pitää keskeisenä riskipolitiikan toteuttamisen välineenä tilanteessa, jossa jäljellä olevia niukkoja resursseja pyritään kohdistamaan tehokkaasti. (Harrikari 2006, 20.)

Puuttumisen kulttuurin toiminnan ja varhaisen puuttumisen kohteeksi asetetaan pääsääntöisesti korkeassa riskissä tai syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, joiden toimintaan pyritään puuttumaan yhteiskunnan suojelemiseksi. Toimenpiteet ja kontrolli, jotka hyvinvointipolitiikassa kohdistettiin selvässä vaarassa olleisiin lapsiin ja nuoriin ovat puuttumisen kulttuurissa taipuvaisia laajentumaan koko lapsiväestöön ja nuorisoon. Kotiintuloaikasuosituksia voidaankin pitää puuttumisen kulttuurin peruslähtökohdat tunnustavana riskienhallintana, jossa harvojen vaarassa olevien sijasta kohdistetaan kaikkiin lapsiin ja nuoriin tehostuva kontrolli. (Harrikari 2006, 20-21.)

Viimeisen 10 vuoden aikana poliisin ääni on alkanut kuulua voimakkaammin lasten ja nuorten asioissa (Harrikari 2006, 22). ”Polisisoinnista” on puhuttu yhteiskunnallisena ilmiönä, jossa arvomaailman muuttumisen seurauksena yhteiskunnalliset ongelmat tai niiden seuraukset on siirretty tai jätetty poliisin, eli lain ja järjestyksen politiikan ongelmiksi. Näitä ongelmia ryhdytään määrittämään, ja niihin reagoidaan poliisin taktiikoilla, strategioilla ja keinoilla. Yhteiskunnallisten ongelmien siirtämisestä poliisin taktiikoilla reagoitaviksi on muutenkin havaittavissa piirteitä. Varhaista puuttumista täydentävät moniammatilliset työryhmät sekä erityisesti poliisin nopean ja tuntuvan puuttumisen käytännöt. (Harrikari 2006, 22.)

Harrikarin mielestä kotiintuloaikojen sääntely lähestyy ajattelutapaa, jossa kotiintuloaikojen noudattamisen kontrolloinnin ja lasten kotiin eristämisen tavoitteena on rikosten estäminen säätelemällä tarjolla olevien kohteiden saatavuutta ja mahdollisten tekijöiden motivaatiota sekä lisäämällä valvontaa. (Harrikari 2006, 22-23.)

Kemissä kaikissa nuorille järjestettävissä tapahtumissa ja tilaisuuksissa on 0-promilleraja. Kemissä järjestetään myös erilaisia tempauksia ja valvontaa lisätään tiettyinä riskipäivinä, esimerkiksi koulun päättyessä. Myös poliisi jalkautuu nuorten pariin erityisesti edellä mainittuina riskipäivinä. Poliisin mukanaolo näkyy erityisesti keskustan alueilla. (Kemin kaupungin turvallisuussuunnitelma 2003.)

Kyselyssäni kysyin 7.-9.luokkalaisten oppilaiden vanhempien ja 8.luokkalaisten mielipidettä siitä, voitaisiinko kotiintuloaikoja valvoa tarkemmin esimerkiksi poliisien voimin. Vanhempien vastaukset jakautuivat melko tasaisesti hieman samaa mieltä, hieman eri mieltä ja täysin eri mieltä-vaihtoehtojen välille; yksi vastaajista oli täysin samaa mieltä ja kuusi hieman samaa mieltä, neljä ei osannut sanoa ja kohtiin hieman eri mieltä ja täysin samaa mieltä vastasi molempiin viisi. Nuorten vastaukset painoutuivat selvästi hieman eri mieltä ja täysin eri mieltä-vaihtoehtojen puolelle; yksi oli hieman samaa mieltä, kuusi ei osannut sanoa, viisi oli hieman eri mieltä ja 11 vastasi kohtaan täysin eri mieltä. Avoimissa kysymyksissä vanhemmat viittasivat myös siihen, voisiko poliisi valvoa nuorten kotiintuloaikoja enemmän. Vanhemmat olivat sitä mieltä, että

poliisien resurssit eivät tähän riitä ja he eivät pitäneet poliisien puuttumista normaalia enempiä tarpeellisena. Normaalilla tarkoitan esimerkiksi alkoholinvaikutuksen alaisena olevan alaikäisen viemistä kotiin.

Riskipolitiikan ajalle on ominaista kärkeäimpien tapauksien esiin nostaminen kokonaisjoukosta. Tästä johtuu, että lapsista puhutaan suojelua tarvitsevinä tai ennen näkemättömän pahantapaisina. Kummatkin liittyvät läheisesti pelolla hallitsemiseen ja molemmat lapsikuvat johtavat aikuisjohtoisiin käytäntöihin, joissa lasten ja nuorten ääni voidaan ohittaa. Tällaisia lasten mielipiteen ohittavia aikuisjohtoisten käytäntöjen ilmentymiä ovat olleet 1990-luvun lopulta kunnissa käynnistyneet vanhempain- ja kasvatushankkeet. Useiden paikallisten vanhemmuutta tukemaan tarkoitettujen ”koko kylä kasvattaa” kasvatushankkeiden lähtökohtana on ollut yhteisten pelisääntöjen luominen. Pelisäännöistä, jota lasten ja nuorten odotetaan noudattavan, sopivat aikuiset. Hankkeiden keskeiset teemat ovat yleensä ongelmalähtöisiä. (Harrikari 2006, 23.)

Harrikari (2006) liittyy suomalaisen kotiintuloaikoja koskevan keskustelun ja käytännöt siirtymään hyvinvointipolitiikasta kohti riskipolitiikkaa ja puuttumisen kulttuuria. Ulkona liikkumisen rajoittamiset ovat yleisiä epävakaisissa valtioissa ja olosuhteissa, joissa on julistettu poikkeustila esimerkiksi sodan vuoksi. Ulkonaliikkumiskieltoja käytetään siten monenlaisiin tarkoituksiin ja väestöryhmiin, mutta Suomessa ulkona liikkumisen rajoitusta koskeva asia on muotoiltu yksinomaan lasten ja nuorten kotiintuloaikoja koskevaksi kysymykseksi. (Harrikari 2006, 23-24.)

4.4. Lasten ja nuorten kotiintuloaikoja koskevat käytännöt Etelä-Suomen läänin alueen kunnissa-tutkimuksen tuloksia

Harrikarin tutkimukseen osallistuvia kuntia tarkasteltiin poikkeavuutta ja toleranssin määrää kuvaavien muuttujien näkökulmasta ja vastaajakuntien välillä suoritettiin vertailu. Tutkimusasetelmassa, ja erityisesti aineiston koossa olisi ollut toivomisen varaa ja siksi liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä tulee varoa. (Harrikari 2006, 62.)

Poikkeavuuden määrää mittaavista muuttujista kotiintuloaikatoimintaan tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä olivat yksinhuoltajaperheiden, lastensuojelun piirissä olevien lasten ja aikuistumisen kynnyksellä olevien nuorten rikollisen toiminnan, erityisesti pahoinpitelyrikollisuuden, määrät kunnassa. (Harrikari 2006, 62.) Salmi (2004) toteaa nuorten sosiaalisen pääoman ja aktiivisen rikoskäyttäytymisen välistä suhdetta koskevassa selvityksessään, että perheen poikkeaminen perinteisestä ydinperhemallista lisää jonkin verran nuoren riskiä osallistua rikoskäyttäytymiseen. (Harrikari 2006, 63.) Savolainen (2003), joka on tarkastellut perherakenteen yhteyttä lapsen kohdistuvaan väkivaltaan, toteaa väkivallan todennäköisyyden kasvavan siirryttäessä yksilapsisista perheistä monilapsisiin sekä ydinperherakenteesta uusperheisiin ja edelleen yksinhuoltajaperheisiin. (Harrikari 2006, 63.)

Myös 20–24-vuotiaiden suhteellisesti korkea osuus väestön ikärakenteessa oli yhteydessä kotiintuloaikatoimintaan ryhtymiseen. Harrikari epäilee, että nuorten korkea osuus kunnan ikärakenteessa yhdistettynä korkeisiin rikollisuuslukuihin ja päihteiden käyttöön saattaa aiheuttaa kunnassa huolta, alentaa sietokykyä ja sitä kautta johtaa tehostuvaan kontrollointiin. (Harrikari 2006, 63.)

Sietokyvyn alenemiseen 20–24-vuotiaiden suhteellisen osuuden lisäksi yhteydessä olivat kunnan väestömäärä, valtuuston vasemmistopainotteisuus, nuorisoasioita hoitavassa lautakunnassa esiintyvät puuttumiseen kulttuuriin liittyvät asenteet, poliisilaitoksen läsnäolo paikkakunnalla, rikosentorjunta-aktiivisuus ja yleinen nuoriin kohdistuva aktiivinen kontrollointi, jossa muitakin puuttumisen keinoja kuin kotiintuloaikoja käytetään nuorten toiminnan ohjaamisessa. (Harrikari 2006, 63.)

Rakenteellisten muuttujien keskilukuja koskevan tarkastelun pohjalta tutkimuksessa todettiin, että kotiintuloaikatoimintaa esiintyy sitä todennäköisemmin, mitä suuremmasta kunnasta on kyse. Harrikarin tutkimuksen seurauksena voisi väittää, että alle 50 000 asukkaan kaupungit ovat juuri sopivan kokoisia kotiintuloaikoja koskevaan kontrollitoimintaan. (Harrikari 2006, 63-64.)

Alle 15 000 asukkaan kunnissa kotiintuloikasuosituksen olemassaoloon saattavat vaikuttaa enemmän poliittiset kuin rakenteelliset tekijät. Kotiintuloaikatoimintaa

esiintyi pienten keskustavoittoisten kuntien lisäksi suhteessa enemmän vasemmistovoittoisissa kunnissa. Kotiintuloaikatoiminnan esiintyminen vasemmistopainotteisissa kunnissa ei välttämättä löydy yksinkertaista selitystä, mutta poliittisesti vasemmalle nojautuva jakauma saattaa osaltaan selittyä yhteisöllisyyden perinteellä, missä ihmisten ongelmat nähdään mielellään yhteiskunnallisina ja sosiaalisina yhteisön ongelmina. (Harrikari 2006, 64-65.)

Kemin kaupungin väestömäärä on noin 22 500 asukasta. Kaikista alle 24-vuotiasta 20-24-vuotiaiden osuus on prosentuaalisesti Kemissä suurin, 7,2% väestöstä. Siitä vanhemmat kuuluivat samaan suurimpaan ikäryhmään eli 25-64-vuotiaat, 53,2% väestöstä. (Tilastokeskus 2009.) Kemi on tunnettu vasemmistopainotteisuudestaan, esimerkiksi kuntavaaleissa 2008 vasemmistoliitto nousi suosituimmaksi puolueeksi, 34,6% kaikista äänistä, ennen SDP:tä (24,2%) ja keskustaa (17,4%). (Kemin vasemmistoliitto ry 2010.) Paikkakunnalla sijaitsee myös poliisilaitos.

Rikoksantorjuntaohjelman laatiminen näyttäisi olevan tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä kotiintuloaikatoimintaan. Varsinkin hankkeet, joissa keskityttiin lapsiin ja nuoriin kohdistuvan kontrollin lisäämiseen, lisäsi kotiintuloaikatoiminnan todennäköisyyttä. (Harrikari 2006, 65). Kemin turvallisuussuunnitelman työstäminen aloitettiin syksyllä 2002, jolloin päätettiin, että Kemin kaupungin turvallisuussuunnitelma painottuu ensisijaisesti nuoriin ja nuoria koskeviin asioihin. Kemissä lasten ja nuorten kanssa työskenteleville tehdyn kyselyn perusteella sekä turvallisuuden että viihtyisyyden kehittämiseen Kemin kaupungin alueella on tarvetta. Kyselyn tulosten perusteella eniten huolta lasten ja nuorten keskuudessa työskenteleville aiheuttavat häiriökäyttäytyminen sekä päihteet. (Kemin kaupungin turvallisuussuunnitelma 2003.)

Kuntien antamat kotiintuloaikasuositukset voidaan sijoittaa joko kronologiseen ikärajaan tai luokka-asteisiin (Harrikari 2006, 32). Kotiintuloaikasääntelyä koskevan päätöksen tavoitteet ja perustelut olivat kokonaisuutena arvioiden varsin niukkoja. Sääntelyn tavoitteet ja perustelut liittyvät monenlaisiin lapsia ja vanhempia koskeviin

huolenaiheisiin. Aloitteissa ollaan huolissaan rajusti lisääntyvistä uhkatekijöistä, suvun puuttuvasta verkostosta, huostaanottojen lisääntyvästä määrästä, vailla kontrollia olevista lapsista, päihteiden käytöstä, varastamisesta ja rikoksen uhriksi joutumisesta. (Harrikari 2006, 41.)

Harrikarin kyselyyn vastanneiden viranhaltijoiden vastauksissa kunnallisia kotiintuloaikasuosituksia pidettiin tarpeettomina ja joidenkin viranhaltijoiden vastauksia voidaan tulkita niin, että kotiintuloaikasääntelyä koskevat toimenpiteet esitettiin moraalisesti arveluttavina ja kyseenalaisina. Näissä maininnoissa painotettiin sitä, että kotiintuloajoista päättäminen ja niiden sääntely olisi nuorten ja heidän vanhempiansa välinen asia, johon yhteiskunnan ei olisi syytä tai oikeutta puuttua kuin korkeintaan valistuksen tasolla tai jos kyse olisi ilmeisestä lastensuojeluasiasta. (Harrikari 2006, 38.) Vastauksissa esitettiin, että julkista kotiintuloaikasääntelyä tulisi käyttää vain, jos nuorten toiminnasta olisi haittaa (Harrikari 2006, 40.)

Harrikarin saamassa aineistossa esiintyy myös vastauksia, joissa esitettiin siirryttäväksi suoraan yhteiskunnan kotiintuloaikasääntelyyn aina eduskunnan antamia oikeusnormeja myöten. Lapset esitetään näissä vastauksissa vailla tolkkua olevina, järjestyshaittoja aiheuttavina ja paikkoja hajottavina. (Harrikari 2006, 41.)

Kemissä poliisitoimi ja kaupungin johto olivat tehneet aloituksen valmistella nuorten kotiintuloaikoja suositteleva valtuustotason päätös. Kemissä Hepolassa koulun vanhempainyhdistys on tehnyt muutama vuosi sitten porrastetut suositukset kotiintuloajoista, ja tästä suosituksesta oli positiivisia kokemuksia. Valmistelutehtävä annettiin nuorisotoimen ja koulutoimen tehtäväksi. (Kemin kaupunginvaltuuston pöytäkirja 2009.)

Kemissä toimii nuorisoasiain neuvottelukunta asiantuntijana nuorten asemaa koskevissa päätöksenteoissa. Kaupungin johto pyysi nuorisoasiain neuvottelukunnalta kannanottoa aika- ja ikäporrastuksista valtuustolle esitettävään kotiintuloaikasuositukseen. Samalla veloitettiin koulujen vanhempainyhdistykset käsittelemään valtuuston päätös ja toimimaan sen mukaisesti. (Kemin kaupunginhallituksen pöytäkirja 2009.)

Kemin nuorisosiain neuvottelukunnan kannanotossa todettiin, että kotiintuloaikoja suosittleva valtuustotason päätös tukenee huoltajia lasten kasvatuksessa. Mahdollinen kotiintuloaikasuositus on huomioitava esimerkiksi urheiluseuroissa ja sali- ja kenttävuoroja myönnettäessä, ja että suositusaikojen tulisi noudattaa nuorisotiloille ikäryhmittäin porrastettuja sulkemisaikoja. Vastuu lasten ja nuorten kotiintuloajoista kuuluu kuitenkin huoltajille. (Kemin kaupunginhallituksen pöytäkirja 2009.)

Lapin poliisin kotiintuloaikojen suosituksen mukaan arkisin alakoululaiset ovat kotona kello 20:00 mennessä ja viikonloppuisin kello 22:00 mennessä. Kotiintuloaikasuosituksissa arkisin yläkoululaiset ovat kotona klo 22:00 mennessä ja viikonloppuisin klo 24:00 mennessä. Lapin poliisin kotiintuloaikasuositukset ovat käytössä muun muassa Rovaniemellä. Nuorisosiain neuvottelukunnassa käydyssä keskustelussa osa jäsenistä oli sitä mieltä, että Kemissä suositus voisi olla hieman tiukempi. (Kemin kaupunginhallituksen pöytäkirja 2009.)

Valtuustolle kuitenkin esitettiin, että Kemissä suositellaan lapsille ja nuorille Lapin poliisin ehdottamia suosituksia kotiintuloajoiksi, ja päätös hyväksyttiin 5.10.2009 (Kemin kaupunginhallituksen pöytäkirja 2009).

Kysyin kemiläisiltä vanhemmilta, miksi Kemin kaupunki on heidän mielestään antanut kotiintuloajoista suositusajat. Osa vastaajista suhtautui selvästi hieman kyynisesti suosituksiin ja epäili kaupungin haluavan näyttää vain muille lähialueen kunnille, että kaupunki on kiinnostunut lasten ja nuorten asioista. Vastausten joukossa oli kuitenkin myös vastauksia, joissa vanhemmat uskoivat kaupungin haluavan tukea vanhemmuutta ja lisätä lasten ja nuorten turvallisuutta yhtenäistämällä kotiintuloaikoja. He ymmärsivät, että suurin osa ilkiavallasta ja häiriköinnistä tapahtuu yöaikaan, eikä kaupunki ole silloin paras paikka yläasteikäiselle. Vanhemmat uskoivat myös, että muualla saadut positiiviset kokemukset vaikuttavat kotiintuloaikasuosituksen antamiseen. Kuten edellä jo mainitsin, hyviä kokemuksia löytyy Kemissä myös Hepolan alueelta, missä vanhempainyhdistys on antanut epäviralliset kotiintuloaikasuositukset muutama vuosi aikaisemmin. Selvästi vanhempien vastauksissa ilmeni huoli siitä, että kaikki vanhemmat eivät jostain syystä kykene tai

jaksa huolehtia kotiintuloaikojen noudattamisesta ja eivät tiedä, missä nuori liikkuu mihinkin aikaan.

4.5. Kotiintuloaikakeskustelu kansainvälisessä valossa

Yhdysvallat on ollut lasten ja nuorten julkisilla paikoilla tapahtuvan liikkumisen sääntelyn edelläkävijä. Siellä sääntely on läpi historian liittynyt yhteiskunnallisten eliittien tahtoon säädellä alempien sosiaaliluokkien ja etnisten vähemmistöjen toimintaa. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvien liikkumisrajoitusten osalta Yhdysvalloissa on niin yö- kuin päiväaikaista rajoituksia. (Harrikari 2006, 25.)

Liikkumisrajoitusten vaikuttavuutta on Yhdysvalloissa arvioitu suhteellisen vähän. 1990-luvun puolivälin jälkeen tehdyssä selvityksessä, jossa mukana oli 347 kaupunkia, todettiin, että 80 % kaupungeista oli asettanut yöaikaisen ja 26 % myös päiväaikaisen liikkumisrajoituksen, jota poliisi valvoo. Sääntelyn kohteena olevien ikäraajat ja sovellettavat kellonajat vaihtelivat. (Harrikari 2006, 26.)

Poliisin valvomat lasten liikkumisrajoitukset ja niiden seuraamukset ovat saaneet Yhdysvalloissa runsaasti kritiikkiä. Kansalaisjärjestöt (esim. ACLU) ovat pitäneet rajoituksia ikärasismina, jolla loukataan kansalaisten perusoikeuksia. Järjestöjen mukaan rajoitukset asettavat rikollisesta toiminnasta pidättäytyvän nuorison epäoikeudenmukaiseen asemaan. Niitä on pidetty tehottomina rikollisuuteen vaikuttamisessa, johtavan epämääräisyydessään vallan väärinkäyttöksiin ja myös rotusyrjintään. (Harrikari 2006, 26.)

Euroopassa Englanti on kulkenut liikkumisrajoitusten asettamisen kärjessä. Englanti on monessa suhteessa seurannut yhteiskunta-, sosiaali- ja kriminaalipolitiikassaan Yhdysvaltojen jalanjalkia. (Harrikari 2006, 26.)

Englannissa on 1990-luvulla nuorten ongelmiin suhtautumisessa on siirrytty rangaistuksenomaisten reaktioiden suuntaan. John Muncie (1999) on käyttänyt käsitettä institutionalisoitu intoleranssi suunnanmuutoksesta, johon sisältyvät mm. vanhempia lapsen teoista rankaisevat käytännöt, lapsiväestön ulkonaliikkumiskiellot ja poliisijohtoinen huomion kiinnittäminen epäsosiaaliseen käyttäytymiseen. (Harrikari 2006, 27.)

Englannissa säädettiin vuonna 1998 laki ”The Crime and Disorder Act”, jonka 14–15 §:ssä säädettiin lapsia koskevien liikkumisrajoitusten antamisesta. Kyse on enintään 60 päiväksi asetettavasta ulkonaliikkumiskiellosta iltayhdeksän ja aamukuuden välillä. Kyseessä on poliisin asettama yhteisöllinen rajoitus, jossa kiellon antamiseen johtavat syyt voivat olla peräisin yksittäisestä toimijasta. (Harrikari 2006, 27.)

Kansainvälinen tarkastelu kertoo siitä, että suomalaisessa lasten kotiintuloaikoja koskevassa keskustelussa liikutaan suomalaiseen kulttuuriin vahvasti työntyvien vaikutteiden piirissä. Euroopassa ja myös Suomen lähialueilla on viimeisen 10 vuoden aikana alkanut esiintyä lasten kotiintuloaikoihin liittyvää julkista sääntelyä. (Harrikari 2006, 27.)

Ranskassa Etelä-Pariisin pormestari päätti vuonna 2001 julistaa kesäaikaisen ulkonaliikkumiskiellon alle 13-vuotiaille kello 23.00 ja 6.00 välillä. Vastaavia yrityksiä oli tehty aiemminkin, mutta tuomioistuimet olivat tuominneet ne laittomiksi. (Harrikari 2006, 27.)

Ruotsissa kotiintuloaikakeskustelua on käyty nimellä ”utgångsförbud”. Vuonna 2006 Växjön kunnan muutamat vasemmistovaltuutetut saivat kansallista huomiota esittämällä kunnallisen ulkonaliikkumiskiellon asettamista alle 15-vuotiaille kello 23 jälkeen. Nuorten ulkonaliikkumiskieltoja koskevan kysymyksen levittyä mediaan, alettiin keskustelua käydä myös monissa muissa kunnissa ja aina valtiopäiviä myöten. (Harrikari 2006, 28.)

Norjassa on kotiintuloaikoja koskeva keskustelu käyty valtakunnallisella tasolla varhaisessa vaiheessa. Siellä vuonna 1996 voimaan tulleeseen uudistettuun

poliisilainsäädäntöön on kirjattu poliisille oikeus lähettää tai viedä julkisella paikalla kello 22 jälkeen oleskeleva alle 15-vuotias henkilö kotiin. (Harrikari 2006, 28.)

Islannissa vuonna 2002 uudistettuun lastensuojelulainsäädäntöön on kirjoitettu alle 12-vuotiaiden kotiintuloajaksi kello 20 ja 13–16-vuotiaiden kotiintuloajaksi kello 22. Näistä poikkeuksena ovat matkat kotiin koulutoiminnasta ja harrastuksista tai jos lapsi on aikuisen seurassa. Lisäksi toukokuun ja syyskuun välillä kotiintuloaikaa pidennetään kahdella tunnilla; ikärajat on määritelty syntymävuoden mukaan. (Harrikari 2006, 28.)

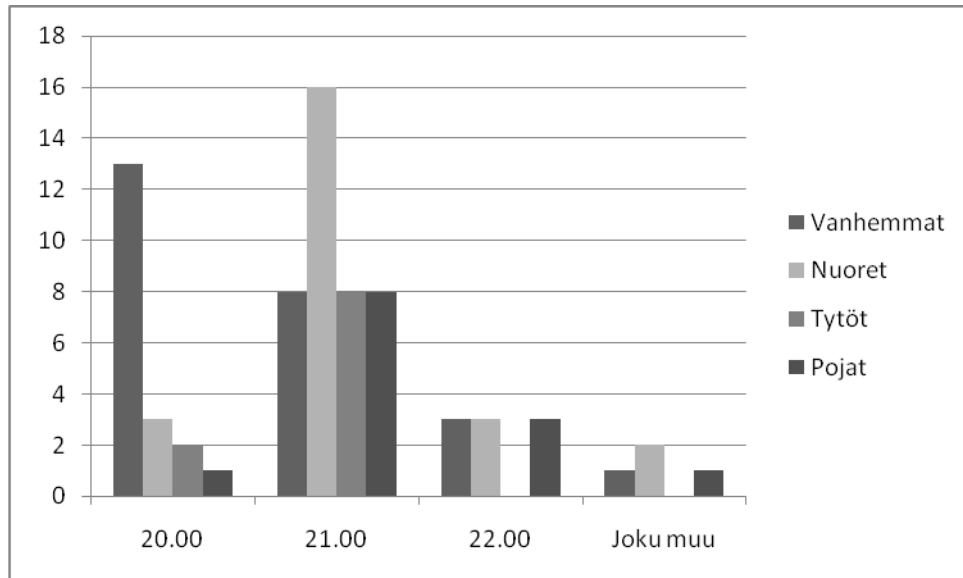
Myös Moskovassa 24 viranomaisen ryhmä lähestyi vuonna 2003 lainsäätäjää aloitteella, jossa esitettiin teini-ikäisille asetettavaksi kotiintuloaika rikollisuuden vähentämiseksi. (Harrikari 2006, 28.)

5. KOTIINTULOAIKAKYSELYN TULOKSIA

8.luokkalaisille toteutetussa kyselyssä lähetin oppilaiden mukana vanhemmille viestin, jossa pyysin lupaa saada toteuttaa kysely heidän lapselleen. Viesti lähetettiin 70 oppilaan vanhemmille. Lupia saapui yhteensä 27 kappaletta, joista 23 sai luvan osallistua kyselyyn vastaamiseen. Vastanneista 11 oli poikia ja kymmenen tyttöjä. Vastajat olivat iältään 14-15-vuotiaita.

Vanhempien kyselyyn vastasi yhteensä 25 7.-9.-luokkalaisten vanhempaa. Kysely lähetettiin yhteensä 266 oppilaan vanhemmille. Vanhemmilla oli lisäksi teknisiä vaikeuksia vastata kyselyyn, mikä vähentää kyselyyn vastanneiden määrää. Koska vastaajien joukko on niin suppea verrattuna kokonaisjoukkoon, saatuja tuloksia ei voida yleistää. Nuorten ja vanhempien vastaukset eivät myöskään ole suoraan vertailtavissa, koska vanhempien vastauksissa ovat mukana myös 7. ja 9.-luokkalaisten nuorten vanhempien vastaukset.

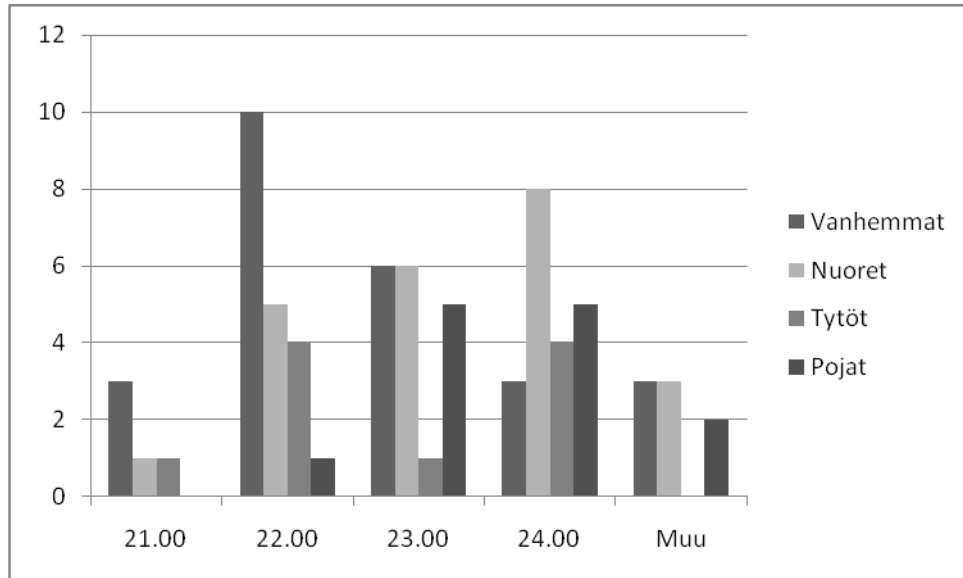
Kuviossa 1 ovat mukana vanhempien ilmoittamat yläkouluikäisten lastensa kotiintuloajat sekä 8.luokkalaisten kotiintuloajat. Vertailun vuoksi erittelin kuvioon myös tyttöjen ja poikien kotiintuloajat erikseen.

Kuvio 1. Nuorten kotiintuloajat arkipäivisin

Kyselyjen tuloksissa käy ilmi, että vanhemmat ilmoittavat 7.-9.luokkalaisten lapsensa kotiintuloajaksi viikolla kello 20.00–22.00. Vanhempien vastauksien moodi, eli yleisin vastausvaihtoehto, on kello 20.00. Kohdan muu vastaus on kello 21.30. 8.luokkalaisten kyselyyn vastanneet ilmoittivat yleisimmäksi kotiintuloajaksi viikolla kello 21.00. Kohdassa muu vastaukset olivat kello 19.30 ja 20.30. Kuvioista käy ilmi myös tyttöjen ja poikien kotiintuloajat erikseen. Kyselyyn vastanneiden joukossa kotiintuloajat sukupuolen mukaan eivät juuri vaihdelleet. Neljä vastanneista pojista ilmoitti saavansa olla pidempään ulkona kuin kello 22.00. Tyttöjen vastaava luku oli nolla. Kuitenkin vastausjoukko on niin pieni, että vastausten perusteella ei voida yleistää väitettä, että pojat saisivat olla myöhempään ulkona viikolla kuin tytöt.

Kuviossa 2 ilmenevät samojen vastaajien ilmoittamat kotiintuloajat viikonloppuisin ja lomalla.

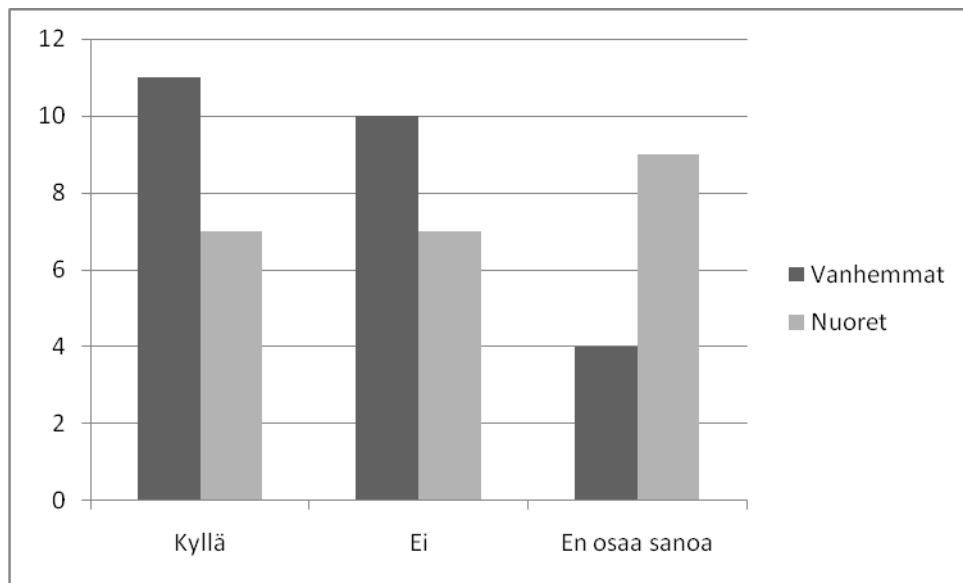

Kuvio 2. Nuorten kotiintuloajat viikonloppuisin ja lomalla.

Vanhempien vastauksissa 7.-9.-luokkalaisten yleisin kotiintuloaika viikonloppuisin ja lomalla on kello 22.00. Kohdan muu vastaukset olivat 22.00-23.00, ennen kello 01.00 ja tilanteen mukaan. Nuorten vastausten keskiarvo on 24.00. Molempien vastausjoukkojen vastaukset jakautuivat kuitenkin kaikille kellonajoille. Tyttöjen vastausten mediaani asettui kello 22.00 ja 23.00 välille kun pojilla taas mediaani on kello 23.00. Kohtaan muu pojista kaksi oli vastannut kello 03.00-04.00 ja silloin kun haluan.

Yleisesti vastausjoukkojen poikien kotiintuloajat viikolla ja viikonloppuisin sekä lomalla olivat hieman pidempään kuin tyttöjen. Muuten vanhempien ja 8.luokkalaisten vastaukset noudattelivat Kemin kaupungin antamia kotiintuloaikasuosituksia, missä kotiintuloaika viikolla on kello 21.00 ja viikonloppuisin sekä lomilla kello 24.00.

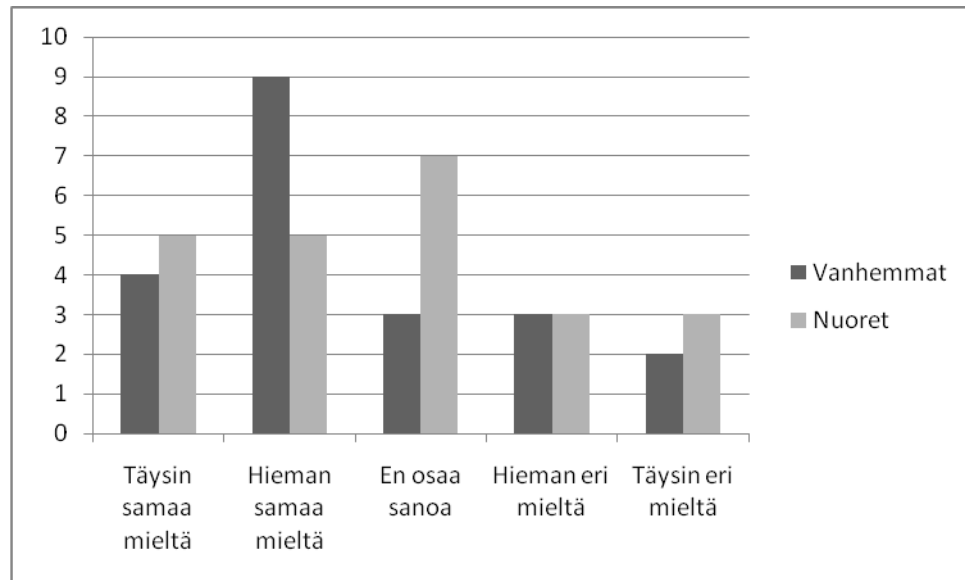
Vanhempien kyselylomakkeessa kysymyksessä 5 kysyin vanhemmilta, että kokevatko he kotiintuloaikojen asettamisen lapselle vaikeaksi. 25:stä vastaajasta yksi ilmoitti kokevansa kotiintuloaikojen asettamisen vaikeaksi. Syyksi hän ilmoitti sen, ettei hänen lapsensa kavereilla ole kotiintuloaikoja tai ne ovat myöhemmin. Kuviossa 3 käsittelen vanhempien ja nuorten vastauksia kysymykseen, poikkeavatko nuorten kotiintuloajat toisistaan.

Kuvio 3. Poikkeavatko nuorten kotiintuloajat toisistaan.

Sekä vanhemmat että 8.luokkalaiset vastasivat kysymykseen melko samalla tavalla. Vastaukset jakautuivat tasaisesti kyllä- ja ei-kohtien välillä. Yllättävän moni nuori vastasi kysymykseen en osaa sanoa.

Kuviossa 4 käy ilmi nuorten ja vanhempien mielipide siitä, haluaisivatko he, että kaikilla nuorilla kotiintuloajat olisivat samanlaiset. Kysymyksessä viittasin kaupungin antamiin kotiintuloaikasuosituksiin, joiden yksi tarkoitus mielestäni on yhdenmukaistaa nuorten kotiintuloaikoja. Vastaukset eivät vastanneet odotustani.

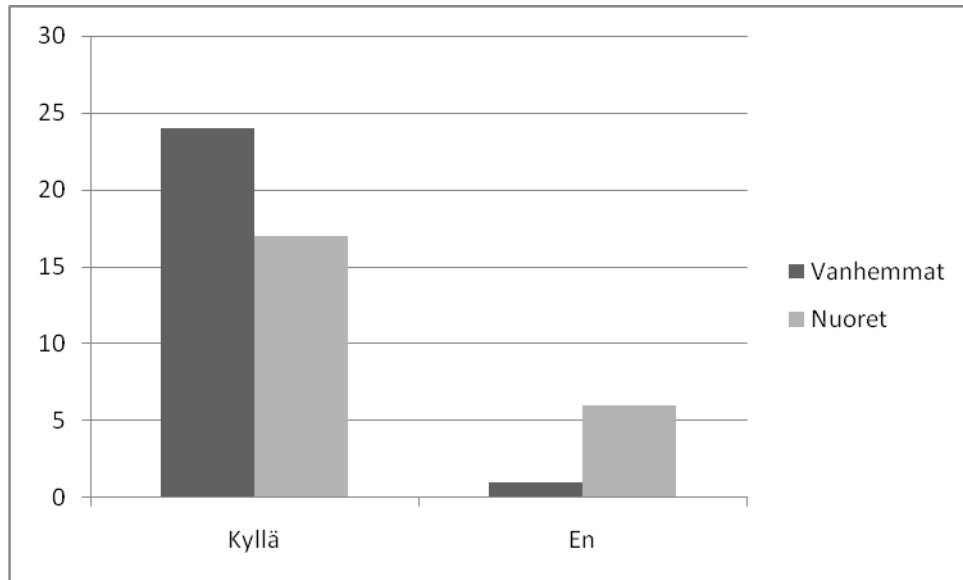

Kuvio 4. Olisiko helpompaa, jos kaikilla nuorilla olisi samanlaiset kotiintuloajat?

Vanhemmat selvästi kannattivat yhtenäisiä kotiintuloaikoja, nuorten vastaukset jakautuivat tasaisemmin kaikkien vastausvaihtoehtojen kesken, kuitenkin niin, että pääosa oli sitä mieltä, että olisi helpompaa, jos nuorilla olisi yhtenäiset kotiintuloajat.

Luulin, että vastaukset olisivat painottuneet vielä selvemmin kohtiin samaa mieltä ja hieman samaa mieltä, varsinkin nuorten vastauksissa. Mietin nuorten vastausten kohdalla, että riippuuko heidän vastauksensa siitä, miten he määrittelevät sanan nuori. Ajattelivatko he, että nuori on laaja ikäkäsitys ja että esimerkiksi 7.luokkalaisen ei ole hyvä olla ulkona yhtä myöhään kuin 16-vuotiaan. Kysymystä olisi ehkä voinut tarkentaa niin, että kysymyksen muotoilusta olisi käynyt ilmi, että tarkoitin samanlaisilla kotiintuloajoilla samanikäisiä nuoria.

Tiesin, että kotiintuloaikasuosituksista oli niiden antamisen aikohin kirjoitettu lehdissä. En kuitenkaan voinut olla varma, tiesivätkö kaikki vanhemmat ja 8.luokkalaiset suositusten olemassa olosta. Kuviossa 5. käsittelen vastausta tähän kysymykseen.

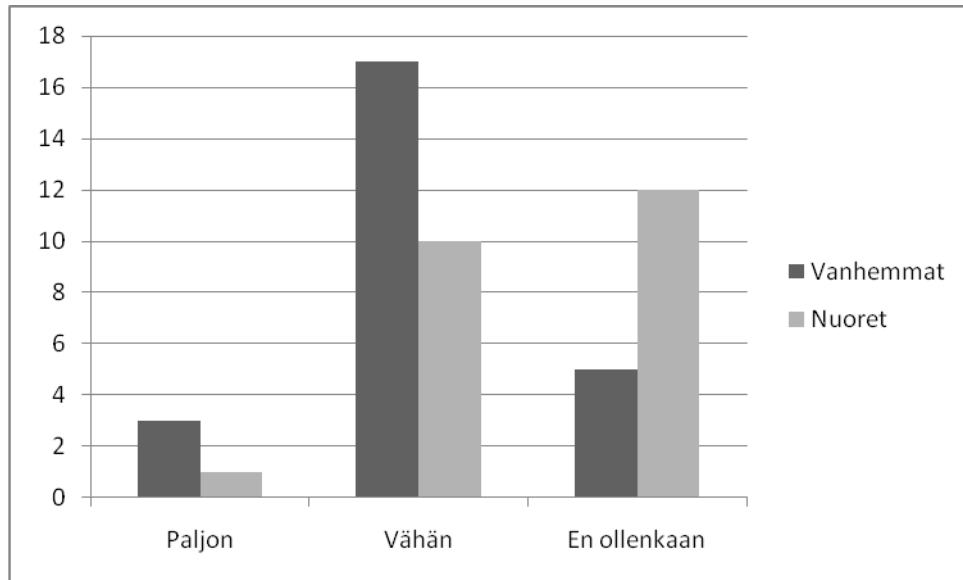

Kuvio 5. Tiesitkö kaupungin antaneen kotiintuloaikasuositukset?

Vastaajajoukosta lähes kaikki tiesivät kotiintuloaikasuositusten olemassa olosta. 8.luokkalaisten kyselyssä kysymys 9 ja vanhempien kyselylomakkeessa kysymys 12 kysyttiin, mitä kautta he ovat kuulleet suosituksista. 8.luokkalaisilla vastaukset jakautuivat melko tasaisesti vaihtoehtojen välillä. Tietoa kotiintuloaikasuosituksista he olivat saaneet koulussa, kavereilta, vanhemmilta ja mediasta. Vanhemmat olivat saaneet tietonsa pääasiassa median kautta. Muita vastauksia olivat tuttavat, koulu, vanhempainillat ja vanhempainyhdistys. Yleisesti ottaen media oli suurin tiedonlähde kaikilla vastanneilla.

Kyselyyn vastanneet vanhemmat olivat täysin samaa mieltä tai hieman samaa mieltä, että kotiintuloaikasuosituksista on annettu tarpeeksi tietoa, kun taas 8.luokkalaisista suurinosa koki, ettei tietoa ollut annettu tarpeeksi.

Halusin tietää myös, oliko keskustelua kotiintuloajoista käyty kotona vanhempien ja nuorten välillä. Kuviossa 6 käsittelen aihetta. Samalla minua kiinnosti myös se, olivatko suositukset muuttaneet nuoren kotiintuloaikoja.

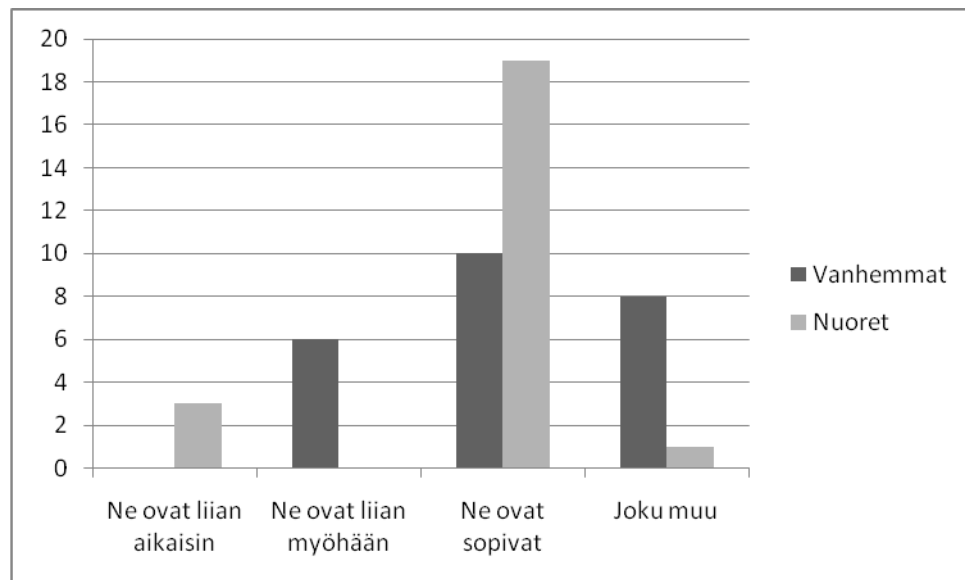
Kuvio 6. Oletko keskustellut kotiintuloaikasuosituksista kotona vanhempiesi/lapsesi kanssa?

Suurinosa vanhemmista kertoi keskustelleensa lastensa kanssa kotiintuloaikasuosituksista vähän. Viisi ei ollut keskustellut suosituksista kotona ollenkaan ja vain kolme ilmoitti keskustelleensa paljon. 8.luokkalaiset nuoret eivät juuri olleet keskustelleet suosituksista vanhempiensa kanssa. Suurinosa vastasi kohtaan en ollenkaan tai vähän. Vain yksi nuorista oli keskustellut suosituksista kotona vanhempien kanssa.

Kysymyksissä numero 11 ja 13 kysyttiin, ovatko kotiintuloaikasuositukset muuttaneet nuorten kotiintuloaikoja. Kaikki vastaajajoukon vanhemmat ilmoittivat, ettei heidän lapsensa kotiintuloaika ole muuttunut suositusten myötä. Yleisimmäksi perusteluksi he kertoivat muun muassa, että perhe on sopinut kotiintuloajoista nuoren kanssa jo aikaisemmin eikä aikoja ole tarve muuttaa, koska ne ovat yhtenäiset suositusten kanssa.

Osa kertoi, että he eivät halua lastensa olevan niin myöhään ulkona kuin suositukset antaisivat ja ettei heidän lapsensa tapana ole olla myöhään ulkona. 8.luokkalaisten joukosta yksi ilmoitti kotiintuloaikojensa muuttuneen, muut vastasivat ei. Kyselyssä ei käy kuitenkaan ilmi, millä tavalla suositukset ovat muuttaneen nuoren kotiintuloaikoja.

Kemin kaupunginhallituksessa oli käyty keskustelua suositusten sopivista kotiintuloajoista. Osa olisi halunnut aikojen olevan tiukemmat kuin Lapin poliisin suositusajat. (Kemin kaupungin hallituksen pöytäkirja 2009.) Kuviossa 7 käsittelen vanhempien ja 8.luokkalaisten nuorten mielipidettä kotiintuloaikasuosistusten ajoista.

Kuvio 7. Vanhempien ja 8.luokkalaisten mielipide kotiintuloaikasuosistusten kotiintuloajoista.

Suurinosa vastaajajoukon nuorista ja vanhemmista oli sitä mieltä, että kotiintuloaikasuosistusten kotiintuloajat olivat sopivat. Muutaman vanhemman mielestä ne olivat liian myöhään. Kohtaan joku muu vastanneet olivat yleisesti sitä mieltä, että kello 21.00 on sopiva aika, mutta viikonloppuisin ja lomalla kello 24 on jo liian myöhään. Vastauksissa mainittiin myös, että 7.luokkalaisilla ja 9.luokkalaisilla pitäisi olla eri kotiintuloajat.

6. YHTEENVETO JA POHDINTA

Opinnäytetyötä tehdessäni ja varsinkin kotiintuloaikasuositusten antamisen perusteluja lukiessani heräsi ajatus siitä, miksi kotiintuloaikasuosituksia ylipäättänsä annetaan, jos jo päättäjät pitävät niitä turhina ja arveluttavina? Ehkä kyse on siitä, mitä muutama vanhempi kyselyssä jo epäili, että kunta haluaa näin välittää viestiä siitä, että nuorista välitetään. Pääasiallinen tehtävä suosituksilla on kai toimia valistuksena vanhemmille. Sukuverkoston puuttumisessa kunta voisi mielestäni auttaa järjestämällä murrosikäisten vanhemmille samanlaista vertaistukea kuin monissa kunnissa järjestetään pienten lasten perheille. Parhaat yhteistyökumppanit tähän olisivat koulu ja nuorisotoimi. Näin vanhemmat voisivat keskustella mieltä painavista asioista ja vaihtaa mielipiteitä kasvatuksesta, saada neuvoja muilta vanhemmilta ja niin edelleen. Kyselyssä muutama vanhempi toivoikin, että yhteistyötä koulun kanssa tiivistettäisiin ja että vanhemmille tarjottaisiin vanhempainilloissa vierailijoita ja keskusteltaisiin ajankohtaisista asioista. Jos väitetään, että vanhemmuus on katoamassa ja vanhemmat eivät uskalla enää kasvattaa omia lapsiaan, vaan siihen kykenevät parhaiten ammattilaiset, niin miksi emme sitten tukisi vanhempia olemaan oman lapsensa kasvattamisen ammattilaisia.

Koen, että kotiintuloaikasuositusten yksi tarkoitus on yhtenäistää nuorten kotiintuloaikoja, mistä esitinkin nuorille ja vanhemmille kyselylomakkeessa muutaman kysymyksen. Minua hämmensivät vastaukset, koska niinkin moni vastasi kohtiin ei osaa sanoa, hieman eri mieltä ja täysin eri mieltä kysymyksessä olisiko helpompi jos kotiintuloajat olisivat yhtenäiset kaikilla nuorilla. Olisi ollut mielenkiintoista kuulla heidän perustelunsa vastaukseen. Valitettavasti kyselytutkimuksessa vastauksia on välillä vaikea arvioida ennakkoon, enkä osannut ottaa tällaista asiaa huomioon kyselylomaketta tehdessäni.

Kotiintuloaikasuositukset tukevat varmasti sellaisia vanhempia, jotka eivät jostain syystä osaa tai kykene asettamaan kotiintuloaikoja lapsilleen. Esimerkiksi jos vanhemmat eivät osaa arvioida, millaiset kotiintuloajat ovat sopivia minkäkin ikäiselle lapselle, kotiintuloaikasuositukset toimivat hyvänä ohjeena. Kotiintuloaikasuositukset

toimivat myös tukena esimerkiksi sosiaalialan työntekijöille. Työntekijöiden on helppo ohjeistaa vanhempia määräämään kotiintuloaikoja ja neuvoa, millaiset kotiintuloajat olisivat sopivat. Samalla kotiintuloaikasuositukset ohjeistavat nuorisotilojen ja muun harrastustoiminnan loppumisaikaa.

En usko, että pelkkä kotiintuloaikasuositus poistaisi nuoret liikkumasta kaupungilla viikonloppuiltaisin. Tähän tarvittaisiin jokin valvova taho, joka palauttaisi nuoret kotiinsa. En osaa sanoa mikä tämä taho voisi olla. Ehkä vanhemmista ja vapaaehtoisista koostuva katupartio tai nuorisotyöntekijät. On positiivista, että tällaisia katupartioita löytyy varsinkin sellaisina juhlapäivinä ja erityispäivinä, kuten koulujen päättäjäispäivinä, jolloin usein suuri määrä nuoria kokoontuu kaupungille ja mukana on usein myös alkoholi. Totta on, etteivät poliisin resurssit riitä puuttumaan nuorten ulkona liikkumiseen. Kannatan mieluummin ohjattua ja valvottua toimintaa. Tarkat seurannat ja nollarajat ajavat nuoret pois nuorisotiloilta.

Opinnäytetyössäni olisi ollut mielenkiintoista vertailla tyttöjen ja poikien kotiintuloaikojen eroja, mutta koska vastaajajoukko jäi niin suppeaksi, tällaista vertailua ei voi suorittaa. Vastaajajoukon tyttöjen ja poikien kotiintuloajat eivät juuri poikenneet toisistaan, muutamat pojat ilmoittivat saavansa olla hieman pidempään ulkona kuin tyttöjen keskiarvo ja muutamilla pojilla kotiintuloaikoja ei ollut ollenkaan.

Olisin tahtonut tarkastella sisarussuhteita vielä enemmän siitä näkökulmasta, miten nuoret kokivat sen, että onko heillä ja heidän muilla sisaruksissaan olleet eri kotiintuloajat. Mielenkiintoista olisi ollut perehtyä myös siihen, miten nuoret kokevat sen, jos osalla nuorista kotiintuloajat ovat tiukemmat tai löysemmät kuin heillä itsellään? Usein juuri tämä aihe nousee esille nuoren ja vanhemman välisessä keskustelussa ja tiedän jopa tapauksia, missä nuorten vanhemmat ovat käyneet kiivasta keskustelua nuorten poikkeavista rajoista ja kotiintuloajoista kun toisessa perheessä rajat olivat löysempiä ja toisessa annetuista rajoista haluttiin pitää kiinni.

Kotiintuloaikasuosituksissa yläkoululaisten pitää olla kotona viikonloppuisin ja lomalla kello 24.00. Nuorten kotiintuloajat jakaantuivat kello 22.00 ja 24.00 välille, mistä voidaan päätellä, että suurin osa nuorista tulee kotiin ennen puolta yötä, aivan kuten suosituksissa on esitetty. Uskon, että kyselyyni jättivät vastaamatta juuri ne nuoret, jotka eivät noudata kotiintuloaikojaan tai heillä ei niitä ole tai ne ovat myöhemmät ja tämä voi hieman vääristää kyselyn tuloksia. En osaa selittää sitä, miksi niin harva 8.luokkalainen suostui vastaamaan kyselyyni. Ehkä kyseessä on kapinointi tai se, että keskustelu kotiintuloajoista on niin vahvasti esillä tämän ikäisillä nuorilla, ettei siitä haluttu keskustella enää. Osa oppilaista oli unohtanut palauttaa suostumuksen vastata kyselyyn. En usko kuitenkaan, että vanhemmat olisivat kieltäneet oppilaita vastaamasta, vaan valinta on ollut nuoren oma.

Uskon, että moni vanhemmista jätti myös vastaamatta edellä mainitusta syystä; keskustelua kotiintuloajoista on käyty jo niin paljon eivätkä kaikki vanhemmat halua, että niinkin perhekohtaista asiaa kysellään tarkemmin. Toisissa perheissä kotiintuloaikakeskustelu voi olla hyvinkin arkaa, esimerkiksi siitä syystä, että rajojen asettaminen nuorelle on liian haasteellista. On ymmärrettävää jos vanhemmat eivät halua aiheesta puhua, koska toiset voivat kokea sen häpeällisenä asiana, en saa omaa nuortani aisoihin. Harmillista oli myös se, että www-osoitteen lähettäminen vanhemmille ei onnistunut suunnitellulla tavalla. Tämä aiheutti hämmennystä niin minussa kuin koulun rehtorissakin, joka muuten oli hyvin halukas auttamaan minua opinnäytetyöni teossa.

Vanhempien avoimissa kysymyksissä kävi ilmi, että suosituksia pidettiin liian myöhäisinä varsinkin viikonloppu ja loma-aikoina. Vanhempien mielestä 9.luokkalaisille nämä ajat olivat niinkin sopivat, mutta 7.luokkalaisen pitäisi olla kotona aikaisemmin. Tämä vanhempien mielipide näkyy vastauksissa, sillä osalla nuorista kotiintuloajat olivat aikaisemmat kuin suosituksien kotiintuloajat. Osa nuorisasian neuvottelukunnasta olisi halunnut kotiintuloaikasuositusten olevan tiukemmat, mutta valtuusto hyväksyi kuitenkin Lapin poliisin antamien suositusten mukaiset ajat.

Yksi kyselyyn vastanneista vanhemmista kertoi kaipaavansa lisää tukea rajojen, tässä tapauksessa kotiintuloaikojen asettamiseen. Tämä kertoo mielestäni siitä, että Kemissä tukea kaipaavia vanhempia on enemmän. Nuorten kotiintuloajoissa vanhempia on vaikea tukea. Kotiintuloaikasuositukset ovat yksi muoto, millä vanhempia voidaan ohjata määräämään lapselle sopivat kotiintuloajat, mutta konkreettisempia tekoja ovat juuri nuorisotilojen sulkemisajat ja muu harrastustoiminta. Osa nuorista jää kuitenkin kaupungille vielä nuorisotilojen sulkemisen jälkeenkin. Tosi asia on, että kaupungin on vaikea puuttua nuorten ulkona olemiseen yöaikana.

Mielestäni vanhemmat toivat kyselyjen avoimissa vastauksissa esiin parhaimmat keinot, miten kaupunki voi tukea vanhempia kasvatuksessa. Näitä keinoja ovat juuri koulun ja kodin välisen yhteistyön lisääminen, keskustelut vanhempainilloissa sekä erilaisten tukipalvelujen, kuten kouluterveydenhuollon ja koulukuraattorin toimien tehostaminen. Harrastustilojen ja – toiminnan lisäämisen tarve nousi esille suurimmaksi keinoksi, mitä vanhemmat toivoivat. Vanhemmat kokivat, että varsinkin viikonloppuisin ja loma-aikoina tällaisen toiminnan tarve oli suurinta. Kun nuorilla ei ole muuta mielekästä toimintaa, he kokoontuvat yhdessä kaupungille. Nuorisotilojen toiminnan kannalta on tärkeää, että nuoret kokevat tilat turvallisiksi ja heidän on helppo mennä mukaan järjestettävään toimintaan. Yksi keino laskea nuorisotiloille tulemisen kynnystä olisi se, että tilojen työntekijät tekisivät yhteistyötä koulun kanssa ja tilat ja ohjaajat tulisivat nuorille tutuiksi. Harrikari esittää tutkimuksessaan muiksi kotiintuloaikoihin puuttumisen keinoiksi katupartioinnin ja yhteiset pelisäännöt vanhempainyhdistysten ja koulun toimesta.

Hepolassa vanhempainyhdistyksen kotiintuloaikasuosituksista on positiivisia kokemuksia, mutta ehkä suositukset toimivat siellä paremmin, sillä ajat ja idea olivat lähtöisin itse vanhemmista ja tämän takia heidän on helpompi sitoutua noudattamaan annettuja aikoja. Hepolan alue ei myöskään ole kovin laaja ja sijaitsee kauempana kaupungin keskustaa. Uskon, että tälläkin on vaikutusta nuorten ulkona olemiseen yöaikana. Keskustan alueella on viikonloppuisin liikkeellä paljon ihmisiä ja se vetää nuoria myös keskustan alueelle.

Yllättävän moni nuori ei myöskään tuntunut tietävän muiden nuorten kotiintuloaikoja. Vastaukset jakautuivat tasan; osan mielestä kotiintuloajat olivat samanlaisia ja osan mielestä ei. Voiko tämä kertoa siitä, osa nuorista jättää noudattamatta kotiintuloaikoja ja tämä luo vaikutelman siitä, että heidän kotiintuloaikansa ovat paljon myöhemmät tai niitä ei ole ollenkaan? Kuitenkin vastaajajoukon kotiintuloajat noudattelivat aika samoja linjoja suositusten kanssa eikä suuria poikkeuksia ajoissa ollut. Ehkä vastaajat eivät vastanneet kysymyksiin kotiintuloajoistaan aivan rehellisesti. Totta kai, aivan kuten muutama nuori kyselyyn vastasikin, kotiintuloajoissa tapahtuu joustoa. Tiettyjen tapahtumien tai erityisiltojen takia nuoret saivat olla myöhempään ulkona kuin normaalisti.

Kotiintuloaikasuosituksista ei juuri oltu keskusteltu kotona. Vanhemmat välittivät viestiä, että heidän lastensa kotiintuloajat olivat kohdillaan ja niistä oli yhdessä nuoren kanssa keskusteltu jo aiemmin. Ehkä suurempaan keskusteluun ei ollut vielä aihetta.

Yksi syy siihen, miksi kotiintuloajat eivät ole puhututtaneet perheissä vielä paljon on se, että kyse on yläkouluikäisistä nuorista. Heidän kapinointinsa rajoja vastaan ei välttämättä ole vielä alkanut vaan alkaa heidän myöhemmässä iässään peruskoulun jälkeen. Tästä kertoivat myös muutamien vanhempien vastaukset, joissa vanhemmat kertoivat, että heidän lapsensa ei viihdy myöhään ulkona. Kotiintuloaikasuositukset koskevat yläkouluikäisiä oppilaita, mutta eivät sitä vanhempia. Suosituksista ikään kuin jää puuttumaan muutama vuosi ennen nuoren täysi-ikäisyyttä. Se voi olla monessa perheessä juuri se ikä, milloin vanhemmat kaipaavat juuri eniten tukea kasvatukseensa.

Opinnäytetyön aihe tuo mieleen oman nuoruuteni, varsinkin perheenjäsenten väliset suhteet olivat mielenkiintoinen aihe perehtyä. Erilainen kohtelu perheen eri lasten välillä voi aiheuttaa monenlaisia muutoksia sisarusten välisissä suhteissa. Kotiintuloaikakeskustelua on käyty kotonani nuoruusaikanamme useaan otteeseen ja keskustelu nostanut esille monenlaisia tunteita. Aiheeseen olisi ollut mukava perehtyä vielä tarkemmin, mutta jo vastaajajoukon pienuus ja vastausten saamisen vaikeus rajoitti. Olen tyytyväinen kuitenkin saamiini tuloksiin.

Opinnäytetyö on ensimmäinen isompi tutkielma minkä teen. Kyselylomakkeen laatiminen oli mielestäni varmaan koko prosessin haastavin vaihe. Nuorten kyselyyn halusin mukaan mahdollisimman vähän avoimia vastauksia, koska olin kuullut muiden kokemuksia nuorten niukoista vastauksista. Oli haastavaa luoda vastausvaihtoehtoja niin, että jokaiselle vastaajalla löytyi oikea vastausvaihtoehto joka kysymykseen.

Hetken aikaa mielessäni kävi kyselytutkimuksen vaihtaminen haastattelututkimukseen, mutta näin jälkepäin olen tyytyväinen valintaani. Haastattelututkimuksessa opinnäytetyön painopiste olisi siirtynyt koskemaan enemmän perheenjäsenten välisiä suhteita. Sopivien haastateltavien löytäminen olisi ollut haastavaa.

Alusta asti minulle on ollut selvää, että halusin tehdä opinnäytetyöni yksin. Opinnäytetyöprosessin aikana olisi ollut kuitenkin mukava keskustella ja pohtia asioita yhdessä jonkun toisen kanssa. Yksin tehdessä on vaarana se, ettei osaa ottaa huomioon kaikkia näkökulmia ja jotain oleellista voi jäädä huomaamatta. Toisaalta olen saanut tehdä työstä omannäköiseni ja sovittaa aikataulun oman elämäntilanteeni mukaisesti

Opinnäytetyöni aihe oli mielestäni haastava. Sopivan materiaalin löytäminen tuntui alkuun erittäin vaikealta, koska varsinaisista kotiintuloajoista tai rajojen asettamisesta löytyi tietoa lähinnä vain erilaisista kasvatusoppaista. Nojaan työssäni aika paljon Harrikarin tekemään aikaisempaan tutkimukseen, mutta mielestäni tutkimuksesta löytyvä teoriapohja ja saadut tulokset auttoivat minua rakentamaan omaa työtäni ja löytämään eri näkökulmia.

Opinnäytetyöni halusin tehdä nimenomaan nuoria koskevasta aiheesta, koska koen, että työskentely pienten lasten parissa on minulle helpompaa ja koen nuorten kohtaamisen haasteeksi. Opinnäytetyötäni tehdessä kohtasin nuoria ja käsittelin heidän elämäänsä vahvasti koskettavia aiheita; nuoruutta, suhteita vanhempiin ja sisaruksiin sekä rajojen merkitystä. Tarkoitukseni oli samalla saada esille myös vanhempien ja yhteiskunnan näkökulmat opinnäytetyöni aiheesta.

LÄHTEET

Aaltola, Juhani & Valli Raine 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin, metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-kustannus, Jyväskylä.

Aaltonen, Marjo & Ojanen, Tuija & Vihunen, Riitta & Vilén, Mar 1999. Nuoren aika. WSOY, Juva.

Alaja, Kristiina 2007. Kasvun keskellä: elämää murrosikäisen vanhempana. Kirjapaja, Helsinki.

Alkula, Tapani & Pöntinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. WSOY, Helsinki.

American academy of sleep medicine 2010. Earlier bedtimes may help protect adolescents against depression and suicidal thoughts. Luettu 24.8.2010.

<http://www.aasmnet.org/Articles.aspx?id=1538>

Eskelinen, Anne 2000. Yhdessä elämään – rakkautta ja rajoja kasvatukseen. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Harrikari, Timo 2006. Lasten ja nuorten kotiintuloaikoja koskevat käytännöt Etelä-Suomen lääni alueen kunnissa. Luettu 14.3.2010.

[http://www.poliisi.fi/lh/biblio.nsf/29FA59F4BEA3B58AC22571E20036441F/\\$file/eslh_106.pdf](http://www.poliisi.fi/lh/biblio.nsf/29FA59F4BEA3B58AC22571E20036441F/$file/eslh_106.pdf)

Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. Edita Prima Oy, Helsinki.

Helsingin Sanomat 2010. Lapsikäyhyys Suomessa lähes kolminkertaistunut 1990-luvulta. Luettu 10.10.2010.

<http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Lapsik%C3%B6yhyys+Suomessa+l%C3%A4hes+kolminkertaistunut+1990-luvulta/1135260714587>

Jarasto, Pirkko & Sinervö, Nina 1999. Elämää varten – murrosikäisen ja nuoren maailma. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä

Jokinen, Kimmo & Saaristo, Kimmo 2006. Suomalainen yhteiskunta. WSOY, Helsinki.

Kemin kaupungin hallituksen pöytäkirja 2009. Nuorten kotiintuloaikoja suositteleva päätös. Luettu 28.10.2009. <http://www.kemi.fi/d5web/kokous/20091575-17.PDF>

Kemin kaupungin turvallisuussuunnitelma 2003. Luettu 26.5.2009.

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:LbKGRTUz8ewJ:www.kemi.fi/ajankohtaiset/Turvallisuussuunnitelma_kemi.doc+kemi+turvallisuussuunnitelma&cd=1&hl=fi&ct=clnk&gl=fi&client=firefox-a

Kemin vasemmistoliitto ry 2010. Puolueiden kannatus Kemissä 2008. Luettu 10.10.2010.

http://www.keminvasemmistoliitto.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=56&Itemid=68

Kinnunen, Saara 1999. Murrosikäinen perheessä – tasapainoilua tilan ja rajojen välissä. Karisto Oy, Hämeenlinna.

Kontula, Osmo 2004. Perhebarometri: perhepolitiikka käännekohdassa. Väestöntutkimuslaitos. Helsinki.

Porio, Anja 1992. Ihana kamala murkku. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Rönkä, Anna & Poikkeus, Anna-Maija & Viheräkoski, Johanna, 2002. Seiskalta kasille – nuoret ja vanhemmat muutoksessa. Teoksessa Kuure, Tapio & Vuori, Mika & Gissler, Mika (toim.). Viattomuudesta vimmaan – lapsuudesta nuoruuteen siirtymävaiheen tarkastelua. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Salminen, Pirjo 2005. Yhdessä kasvattamaan – kohti välittämisen toimintakulttuuria. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.

Seppälä, Nina 2000. Perhebarometri: yhteisapelillä lapsen parhaaksi. Väestöntutkimuslaitos, Helsinki.

Tilastokeskus 2009. Väestö ja väestön muutokset. Luettu 10.10 2010.

<http://www.kemi.fi/keskusvirasto/kaupunkitalous/Tilastollinen/vaesto.pdf>

Tutkimuslupahakemus

LIITTEET

Liite 1.

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Olen Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelija ja teen opintoihini kuuluvaa opinnäytetyötä kemiläisten 8.luokkalaisten nuorten kotiintuloajoista ja Kemin kaupungin antamista kotiintuloaikasuosituksista. Tarkoitukseni on tutkia, millaisia kotiintuloaikoja 8.luokkalaisilla on ja mitä mieltä he ovat kaupungin antamista suosituksista. Tutkimukseni tarkoituksena on myös tarkastella yhteiskunnan osuutta nuorten kasvatuksessa.

Saamani aineiston kerään kyselyllä, joka suoritan Syväkankaan koululla toukokuun 2010 aikana. Ennen kyselyä hankin huoltajien luvan oppilaiden kyselyyn osallistumisesta. Kyselyjen vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksella. Tulosten analysoinnin ja opinnäytetyön valmistumisen jälkeen tuhoan kaiken kyselyissä saadun materiaalin. Kyselyn raportointi ja tulokset on luettavissa valmiista työstä.

Susan Hyry

susan.hyry@edu.tokem.fi

Kysely kotiintuloajoista 8.luokkalaisille

Liite 2.

1. Sukupuoli? Tyttö _____ Poika _____
2. Ikä? _____

3. Onko sinulla kotiintuloaikoja?
 - a) Kyllä
 - b) Ei
 - c) Ei varsinaisia kotiintuloaikoja, kotiintulosta sovitaan aina erikseen

4. Kotiintuloaikani ovat
 - a) Vanhempieni asettamia
 - b) Yhdessä keskusteltuja aikoja
 - c) Itse päättämiäni
 - d) Joku muu. Mikä?

5. Mihin aikaan sinun pitää olla kotona viikolla?
 - a) 20.00
 - b) 21.00
 - c) 22.00
 - d) 23.00
 - e) Joku muu. Mikä?

6. Mihin aikaan sinun pitää olla kotona viikonloppuisin?
 - a) 21.00
 - b) 22.00
 - c) 23.00
 - d) 24.00
 - e) Joku muu. Mikä?

7. Millaisissa tilanteissa kotiintuloajoista kotonasi voidaan joustaa?
 - a) Harrastusten takia
 - b) Joku tapahtuma
 - c) Ilmoitan vanhemmilleni missä olen ja pyydän lisääaikaa
 - d) Joku muu. Mikä?

LIITTEET

8. Tiedätkö kaupungin antaneen suosituksset nuorten kotiintuloajoista?
- a) Kyllä
 - b) En
9. Jos vastasit kyllä, mistä olet kuullut asiasta?
- a) Olen kuullut koulussa
 - b) Olen lukenut lehdestä/internetistä
 - c) Vanhempani ovat kertoneet
 - d) Kaverit ovat kertoneet
 - e) Jostain muualta. Mistä?
10. Kemn kaupungin antamissa suosituksissa yläkoululaisten pitää olla kotona arkisin kello 21 ja viikonloppuisin sekä lomilla kello 24. Mitä mieltä olet Kemn kaupungin antamista kotiintuloajoista yläkoululaisille?
- a) Ne ovat liian aikaisin
 - b) Ne ovat liian myöhään
 - c) Ne ovat sopivat
 - d) Joku muu? Mikä?
11. Mitä mieltä olet kotiintuloaikasuosituksista? Miksi kaupunki on antanut kotiintuloaikasuositukset?
12. Oletko keskustellut suosituksista kotona vanhempien kanssa?
- a) Paljon
 - b) Vähän
 - c) En ollenkaan
13. Ovatko kotiintuloaikasuositukset muuttaneet kotiintuloaikojasi?
- a) Kyllä
 - b) En osaa sanoa
 - c) Ei

LIITTEET

14. Oletko huomannut, kiinnittävätkö vanhempasi enemmän vai vähemmän huomiota kotiintuloaikoihisi kuin aikaisemmin?
- a) Kiinnittävät enemmän huomiota
 - b) Kiinnittävät vähemmän huomiota
 - c) En ole huomannut eroa
15. Miten vanhempasi ottavat sinut vastaan kun tulet kotiin illalla
- a) He ovat jo nukkumassa
 - b) He odottavat minua kotiin
 - c) He nousevat vaihtamaan muutaman sanan ja menevät takaisin nukkumaan
 - d) He eivät ole itsekään kotona
 - e) En ole kovin myöhään ulkona
 - f) He hakevat minut kotiin
 - g) Joku muu. Mikä?
16. Kuinka usein myöhästyt kotiintuloajoistasi?
- a) En koskaan
 - b) Harvoin
 - c) Enimmäkseen viikolla
 - d) Enimmäkseen viikonloppuisin
 - e) Yleensä aina
17. Mitä tapahtuu, jos olet myöhässä?
- a) Saan rangaistuksen. Millaisen?
 - b) Vanhempani keskustelevat asiasta kanssani
 - c) Ei mitään
 - d) Jotain muuta? Mitä?
18. Miten toivoisit vanhempiesi suhtautuvan, jos olet myöhässä?
- a) Saisin rangaistuksen. Millaisen?
 - b) En saisi rangaistusta
 - c) Vanhempani keskustelisivat asiasta kanssani
 - d) Ei mitään
 - e) Jotain muuta?

LIITTEET

19. Mitkä syyt vaikuttavat siihen, että olet myöhässä?

- a) En huomaa katsoa kelloa
- b) Kavereiden kanssa on hauskaa
- c) En halua mennä vielä kotiin
- d) En välitä olenko myöhässä
- e) Joku muu?

20. Eroavatko mielestäsi kavereidesi kotiintuloajat omistasi?

- a) Kyllä
- b) En tiedä
- c) Ei

21. Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä:

	Täysin samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	En osaa sanoa	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Kaupungin tehtävä on tukea ja ohjata sekä auttaa vanhempia tarvittaessa					
Kotiintuloajoista päättäminen on nuorten ja vanhempien välinen asia					
Olen keskustellut kotiintuloajoista kavereideni ja muiden tuttavien kanssa					
Olisi helpompaa, jos kaikilla nuorilla olisi samanlaiset kotiintuloajat					
Kotiintuloaikasuosituksista on annettu tarpeeksi tietoa					
Kaupungin ei pitäisi puuttua kotiintuloaikojen asettamiseen					
Kotiintuloaikasuosituksilla ei ole mitään merkitystä					
Kotiintuloaikoja voitaisiin valvoa tarkemmin, esimerkiksi poliisin voimin					
Kotiintuloaikojen valvominen kuuluu yksin vanhemmille					

Kysely kotiintuloajoista 7.-9.luokkalaisten vanhemmille

Liite 3.

Kysely koskee yläkouluikäisen lapsesi kotiintuloaikoja ja Kemin kaupungin antamia kotiintuloaikasuosituksia

1. Onko lapsellasi kotiintuloaikoja?

- a) Kyllä
- b) Ei
- c) Ei varsinaisia kotiintuloaikoja, kotiintulosta sovitaan aina erikseen.

2. Mihin aikaan lapsesi pitää olla kotona viikolla?

- a) 20.00
- b) 21.00
- c) 22.00
- d) 23.00
- e) Joku muu. Mikä?

3. Mihin aikaan lapsesi pitää olla kotona viikonloppuisin ja lomalla?

- a) 21.00
- b) 22.00
- c) 23.00
- d) 24.00
- e) Joku muu. Mikä?

4. Kuka kotonanne päättää lasten kotiintuloajoista?

- a) Vanhemmat
- b) Lapset
- c) Vanhemmat ja lapset yhdessä
- d) Joku muu. Mikä?

5. Koetko kotiintuloaikojen asettamisen lapsellesi vaikeaksi?

- a) Kyllä
- b) Ei

6. Jos vastasit edelliseen kyllä, miksi koet kotiintuloaikojen asettamisen vaikeaksi?

7. Jos vastasit edelliseen ei, miksi koet kotiintuloaikojen asettamisen helpoksi?

LIITTEET

8. Millaisissa tilanteissa kotiintuloajoista kotonasi voidaan joustaa?
- a) Harrastusten takia
 - b) Joku tapahtuma
 - c) Lapseni ilmoittaa missä on ja pyytää lisääaikaa
 - d) Joku muu. Mikä?
9. Miten toimit, jos lapsesi tulee kotiin myöhässä?
- a) Hän saa rangaistuksen. Millaisen?
 - b) Juttelemme asiasta lapsen kanssa.
 - c) Ei mitään
 - d) Joku muu. Mikä?
10. Eroavatko mielestäsi lapsesi kavereiden kotiintuloajat lapsesi kotiintuloajoista?
- a) Kyllä
 - b) Ei
 - c) Erosivat ennen kotiintuloaikasuosituksia
 - d) En osaa sanoa
11. Tiedätkö kaupungin antaneen kotiintuloaikasuositukset?
- a) Kyllä
 - b) En
12. Mitä kautta kuulit kotiintuloaikasuosituksista
- a) Media
 - b) Kaverit, tuttavat
 - c) Vanhempainillat
 - d) Joku muu. Mikä?
13. Oletko keskustellut suosituksista kotona lastesi kanssa?
- a) Paljon
 - b) Vähän
 - c) En ollenkaan
14. Ovatko suositukset muuttaneet lapsesi kotiintuloaikoja?
- a) Kyllä
 - b) Ei
 - c) En osaa sanoa
15. Jos vastasit edelliseen kyllä, miten suositukset ovat muuttaneet lapsesi kotiintuloaikoja?

LIITTEET

16. Jos vastasit edelliseen ei, miksi suositukset eivät ole muuttaneet lapsesi kotiintuloaikoja?

17. Kemin kaupungin antamissa kotiintuloaikasuosituksissa yläkoululaisten pitää olla kotona arkisin kello 21 ja viikonloppuisin ja lomilla kello 24. Mitä mieltä olet Kemin kaupungin antamista kotiintuloajoista yläkoululaisille?

- a) Ne ovat liian aikasin
- b) Ne ovat liian myöhään
- c) Ne ovat sopivat
- d) Joku muu. Mikä?

18. Miksi Kemin kaupunki on mielestäsi antanut kotiintuloaikasuosituksset?

19. Miksi mielestänne kaupungin pitää puuttua nuorten kotiintuloaikoihin?

20. Miksi mielestänne kaupungin ei pitäisi puuttua nuorten kotiintuloaikoihin?

21. Mitä muita keinoja kaupungilla on tukea vanhemmuutta kuin kotiintuloaikasuosituksset?

22. Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä

	Täysin samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	En osaa sanoa	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Kaupungin tehtävä on tukea ja ohjata sekä auttaa vanhempia tarvittaessa					
Kotiintuloajoista päättäminen on nuorten ja vanhempien välinen asia					
Olen keskustellut kotiintuloajoista kavereideni ja muiden tuttavien kanssa					
Olisi helpompaa, jos kaikilla nuorilla olisi samanlaiset kotiintuloajat					
Kotiintuloaikasuosituksista on annettu tarpeeksi tietoa					
Kaupungin ei pitäisi puuttua kotiintuloaikojen asettamiseen					
Kotiintuloaikasuosituksilla ei ole mitään merkitystä					
Kotiintuloaikoja voitaisiin valvoa tarkemmin, esimerkiksi poliisin voimin					
Kotiintuloaikojen valvominen kuuluu yksin vanhemmille					

